

22

ცისკარი.

1860

ახალი წელიწადი მეათე.

წოდება თსსულებათა:

I — აღსარება ქალის, მარიონ დელორმისა. (ნათ.) გრიგოლ მსუ-
ულავისა.

II — ლექსები: 1. ფუქსას სეობა — გ. ენდრონიკოვისა. —

III — ისტორიული მიმოხილვა

IV — მაჭაძის ისტორია — თ. იოსებ ანდრუთინსკი-დოღდოღოვი.

V — რედაქციისაგან. —

— სსუა ჯ სსუა ანბაუი (ისალე მუორე გვერდსუდ.)

ცფილისს.

კერესელიძის ტიპოგრაფიაში.

შეტქმა ხენძარხას, დეტუსი ზ სხვა მოსვლეებისა იყო შედგენილი მეიის თველ წინ, იმის სწოლში. იმას ყოველ დღე უქადაკებდნენ, რომ კარდინალის ძირს ჩამოეღება სჯიროა, ზ შეიფეტ არც უარს ამბობდა, არცარავის უძლიდა ამ ღაშმარავსა:

თვით კარდინალსაჲ აუცილებელი ეგონა იაკის ჩამოაგრძნა: ხასე მეფისა თას ზ თას იღვრიებოდა იმასეჲ. ამას უკვე აღარ ეძინოდა ცხადად ეწეინებისა მინისტრისთვის სენ მარსთან. — რამელიეტ ზტრმხანდა, რომ მეიეჲეიცივლა მასეჲ მხოლოდ ხენძარხის ენით, ზ ამხანაგის სპირად ეძებდა სოღმე ამხთან ჩსუბს ხასხსლეში. ერთსეჲ კარდინალმა მსურვალებით აუკადრა ხენძარხსა, რომ ის აქადასუნებს მეიესა, რომ ის ავიწყებინებს მას დიდებულებს იტრუნოს თავის დიდების ხასელსეჲ.

— მეიეჲე, უთსრა კარდინალმა: თქვენ დამზარდით გამოიმოვლიეჲით ისხანისა კატაღისის დხაშეობრბლად. გეკადრება ახსრულათ თქვენი სიტყვა. თქვენ დიდებულებს არ შეჲეჲის მიძინოების წურთვსა, ჩიტების სოცვა, გურდღლების დეგნა... ეს მიანდეთ ეძაწილ ვატებს, ხასხსლის ღეკანდებს. ამხთან კარდინალმა შესეჲა ხენძარხსა. — თქვენი ადგელი მეიეჲეჲარის თაჲშია, იჲ. ხადც ვილებთ ცისეჲს ქადაქებს.

მეიეჲე გაწითლდა ზ რადატ წაიტუტუნა.

მინისტრს ყოველთვის თავისა გამჲეჲეობითა ღაშმარავი იხსნიდა სოღმე.

— მოწაღეჲე კელმწიფეჲე. მიუბრუნდა კარდინალი ხენძარხსა: მჲ სრულებით არ მაკვირს, რომ თქვენს ცდილობთ გუღიდგან ამოუღათ მეიეს ომის ხურეილი. ხასელი მესის ვაჲეკრობისა დიდად არ არის გახთმეული ზ როგორც ამბობს, მენ კადც სრმოვლიდეს გამტეჲეულსარ მიღიციით, რომელიც მჲ სეგამარე ვირველად.

— მიჲქარამ მჲ ურცხვო! მეუეჲეჲეა გახსხსლებულმა სენძარხსა ზ ასწია კელი ხიღის შემოახურავად. ამას უკვი, მეიეჲე ზსტანა მას მავში ზ მეიესა.

კარდინალი გამოვიდა ხასხსლიდგან ცტოჲეანეჲეული ზ შესეჲა ხენძარხს იმისთანა თვალით, რომელიც ყოველთვის მოასწავებდა უბედურებს. —

ერთის ხასითს შეჲდგეჲ მეიეჲე მიიღო რამელიეხსგან გრძელი წირილი, რომელითაც იგი ზსთსოვდა ნებას დაეტეჲეინებისა მინისტრობა, —

ის აუკედრებდა მეფეს, რომ ანდრინდელივით აღარა ჭნსყალობს. რომ
ქვესებს სუფელ უძაწვილ კაცებს აწეინონ მას თავის თვალებს. —
ამ მიზეზების გარდა, მინისტრი ჭმობდა საჭიროთ შესვენებასა თა-
ვის სიმრთელისათვის, რომელიც დაეკარა მეფის სამსახურში.

მეფის სუსტის სასიათის გამო, ამგვარმა წერილმა მეტად იმოქ-
მედა მასზედ. იმას ეს ფიქრი აშიებდა, რომ კარდინალის შექმნა,
თვით მეფემ უნდა ზიდოს ტვირთი სასემპიონოს მწრუნველობისა. —

რა კარგათ შეტუქსა სესძარსი გავლილის საბის გამო, ძეგუ დაე-
შურა დაემშვიდებინა მინისტრი ჭ დაჭმირდა წაყოფვას მთელის სასახ-
ლით კატალონიის დასაშურობლად. —

ეს უკვე დავაწლი იყო კარდინალის მხრითა

მეფე განქმდომარეობული ეყოლებოდა მას მხოლოდ თავის ერთგ-
ულის გაცხობათა ჭ არავის ძიაკარებდა თავის მტრებთანსა, ძამძა-
დაძე მინისტრი, როგორც წმინდა სამთელისა, საითაც უნდოდა ისე
გრესდა მეფეს. —

მთქმელებმა იგრძნეს, რომ იმათი შრომა სულ დაიშალა ჭ ამ საქ-
მეში თვითონ მიჭეკებინ. —

მქმთქმელების თავი გასტანია, იყო. ამან არნია, რომ სესძარსი უთუოთ
თან უნდა ხლებოდა მეფესა, დაესულა კარგი დრო ჭ ძიეტვალა ისმა-
ნიანთან ტრასტატი, რომლისათვისაც მოვიდოდა იქიდგას კატალონი-
ის სამსლურსკედ აღაგარსეცი, რომელთასაც ჭქმანდა მიწითა მიწირა
გასტანსა. — ეს სიშხაძდა, რომ შეთქმულების უნდა ევალატნათ მეფე-
ისათვისაც ჭ ფრანციისათვისაც. — ამ დაწყობილებას არ ატეოთისებდნენ
დეტუს, თუძნა ისიც ერია მქმთქმელები, რადგანაც იცოდნენ იმისი
გეთილმობილური სასიათი, რომ ის არ ახარულებინებდა სესძარსსა
ამათ რჩეკასა ჭ არ გასდიდა მას მოლაღატედ არც მეფისას არც
სამეფოსას. —

ძაგრამ ეს დაწყობილება გასტანისა, როგორც ბოლოს აღმოხნდა
წარმონდგებოდა უფრო სხვა ძდაბლის მიზეზადგას. გასტანი ეყურ-
ეურებოდა ძარია გასზავოს, რომლისაც შერთვა უნდოდა მას ადრეც;
ძაგრამ კარდინალის პოლიტიკაში არ მქმდოდა ეს ქორწინება სას-
არგებლად ჭ ამას მოძალა. სოლო რადგანაც ბოლოს ამ ქალს სესძა-
რსი უფრო უყვარდა ჭ გასტანის საეყარულს უყრს არიდებდა, ამის-
ს ჩინი. შინის ძიობა არაბრ ა გასტანსა სესძარს

უფრო. რომ იმან ვერ არ იცოდა ჩუქნი ვუკის წერა, ჭ უს
 ეს თავისი ბედნიერი მეოცე გაება მსკვი. — გენრი, კეთილშობილუ-
 რის გულისა ჭ გრძნობისა, სრულებით ვერ წარმოიდგენდა, რომ
 ამისთანა სჯქმეო. როგორც კარდინალის ძირს ეადმოვდება, კაცს სხვ
 ფიქრებზე რქმსება ოცნებაში. იმან ივისრს ჩუმი ტრახტატის შეკვრა
 ისხანიახთან, ოღონდ ამითი გი ექრო რამ კარდინალისათჳს.

სენმარსი მოვიდა ჩემთან გამოსაცხადებლად, რომ ის მიქსდებს
 მეივს. მძიმე ნაღველი აწვა მას გულსედა. მეც მიკვნივოდა რაღაც
 წინას გრძნობით გული გამოსაღვივის დროსა. ჩემს თვალებს რაღაც
 ხისხლიანი ღრუბელი ებლანდებოდა! —

მე ბეკრი ცრემლი დაეღვარე იმის თსოენასედა, არ წასულიყო;
 მაგრამ ის თავისმა ბედმა წარიტაცა.

გზით გავიდა მთელი სასასლე.

დედოფალი ორსულობის გამო არ გაქვევს მეფეს. დიდი ხანი იყო
 ჩუქნი ერთმანეთი აღარ გვიანსა. ერთის კვირის შექედვს მეფეს წასვ-
 ლისა, ახნა დედოფალმა დამიბარა მე ჭ ბოღაში მომთხოვა, რომ
 იმან ვერ მიიღო მონაწილეობა მე ჭ სენმარსის ვუკრას წერის გამ-
 ოცხადებაში.

— აჲ, მარონ, მიბრძანა მან: მე მხოლოდ სასკელით ვარ დედო-
 ფალი — როგორც ჩემი ქმარი ლუდოვიკი მხოლოდ სამხატროში ჭხანს
 მეივდ. ყოველიფერი კარდინალია. თუ რომ მანდა კვირა რათმე
 ჩემ მეგობრებს, უკეთეს დონას ძაებას ვერ ვიპოვნი, როგორც გა-
 მოვესარხლო მე მათ.

მე გოტინიდი მას ხელსედა ჭ უმაღლიდი მოწყულების თვლით
 ურბობისათჳს ჩემსედა. მან გამავნო მარია გონსაგო, რომელიც ტი-
 რილით შემამთვიცა, რომ სენმარსთან დამიურის საყვარულან მეტი
 არა იცისრა. — მართალიც იყო ამისი ფიცი. —

განკლო ორმა კვირამ. მე ამავე ანა მქონდარა სენმარსისა. ამის
 მწუნარებამ მე ავით გამსადა.

ერთს დღეს მარია გონსაგო შემოვიდა ჩემთან თვალცრემლიანი,
 ე გული გამიქდა. იმან მომიტანა ამავე, რომ გასტონს კიდევ
 ე ვლია სენმარსისაგან ნამდვილი ტრახტატი, შეკრული ისხანიახ-
 მთან, ჭ ეს გასამტყუენებული ოქმი მიუცია მეფის ძმას ლაქემასთჳს
 ჭ ამსაჯ ხისარულით წაუღია კარდინალთან, რომელიც ღიონში

კა ზვანტუოვი, ჰ ემსადებოდა ჩემით იტალიაში განაბრებას; რადგანაც ჰსედიდა რომ მეფე მეტად გარედა მსეედ ჰ ერთსელად აღარ გამოეგზავნია კაცი იმის სიმართლას საკითხავად. კარდინალს მარტო გამოცვლისა არ ემართდა მინისტრობიდან. იმას შიში ჰქონდა, რომ არ დატოვებოდა კიდევ მტრებს ცდილობით.

იფიქრეთ სისარული რამელიესი, რადგანაც ლაქმა მივიდა მასთან ამ ოქმით. რომელიც ცხადად აჩვენებდა სენმარსის ორგულობას მეფისა ჰ სასემწიფოსი. იმას მამინე გუგზავნა მეფეს კომიო ამ ტრანსკატისა ნარბონში. ამ ოქმის კიასვის დროს მეფეს გინადამ გუელი შეუღონდა. იმას აჩვენა ეს ოქმი თავის სულაერს მოძღვარსა, რომელიც მიხეძებულა ჰქვანდა ადრევე კარდინალისაგან, ჰ ჰკითხა რეკა რა უნდა ჰქმნას.

— თქვენსო დიდებულებო! მოახსენა მოძღვარმა: თქვენს მეფე ბრძანდებით, მოიქცით ისე. როგორც შემკნის შემწიფისა

— ახ! სწავლი სენმარსი!... თქვენს არ იცით მამარ, როგორ მივესრს მე ეს უმწვილი კაცი!...

— განიმორეთ გულიდანკო სიუარული. დანამელი დაღია. თქვენს კალი გაქვით ესედა დასტერინოთ სენმარსიც ჰ იმისი ამსანაკობიც.

მეფე ტირილით დავდა ჟარტრის წინაშე ჰ ჰსთოვდა მოჭრის გამბედაობა ამის აღსრულებისა. ბოლოს კარდინალს ერთგულს მოძღვარმა როგორც იყო გამოგლიჯა მეფური დაბარება.

სენმარსსა ჰ დეტუს შემოერთება ჟარტი ჰ დაიჭირეს. დანარჩენები გაქცით იტალიაში. დიდი სანი იყო მეფეც ზვანტუოვობდა; ამ სრულობამ უფრო დაუფს იმისი სიმართლე — რადგანაც ზვანტუოვობის გამო, რომელიც ვერ მოვიდოდა ნარბონში, მეფემ უბრძანა თავისი წყვანა იმასთან ლიონში. მამაკვდავი მინისტრი ესაუბრებოდა მოძვედავს მეფესა ემატობს დადგამსეედ ჰ იმის მსხვერპლებსეედ. იმას გარდაწვეიტკის სიკვდილით დაჭრეს ორის უმწვილას კაცისა, ორის მამულას იმედისა! — მეფე ჰ კარდინალი ლოგინში იწესენ, ერთმანერთის შირ ჰ შირ ჰ ისე სასეს ერთმანერთი იღაპარაკეს მეფემ წინაღიმდეგობა არა გამოაჩნდა: რა ამ სეტოდაების დასახულებად. —

ამ სახვის შემდეგ მეფემ მოახდოა პარაჟში წამოხველა ჰ სულსედა მობრძანდებოდა. —

რე ზირველად მომიტანა მარია გარსუგამი ჩუკის აშხვი, მე გელარ მოვიხვეჩე დოგინში. მამინეუ უბრძანე ეგეხეცის შეშმა და წასვლად დაგეშორე დიამში კარდინალას ხასხაგათ. — მე მხოლოდ თერეზა წავიყვანე თანა. მაგრამ რუეუელასა მქონდა იმედი ჩემის დონისა. ორსია გერსი ვერ არა გაჩეკლო ზარეიოდგან, მე უკვე ძალას გავხდი ავთა რადარ სოფელში. ხდაც უქიძობისგამო, ზარეის დამიწყო წამლობა დრო გადიოდა, მე შვება არა მძლეოდარა. შემინებულმა თერეზამ მოაწყო წიგნი ნინოხასა. რომელიც დაეშურა ჩემთან წამოხვლას. ექიმი გუი ზატენით, — რომელსაც ოდესმე უკვარდა და ჩემოდ თავსა ეჭირა. —

ექიმი და ნინოხა მამხრეებდნენ და გუთს მიმავრებდნენ რაც შეეძლო. მაგრამ გულში თათონ უფრო მწუხარენი იყენ ჩემოდ: იმათ უფრო მეტი იცოდნენ სენმარის რედი აშხვი ვიდრე მე. —

ამ დროს იმ სოფელში, ხდაც მე ვიწექ ავადყოფი, შეუდგათ ალიაქოთი და სმიერება. მთვე მობძანდებოდა თავისას ამალით დიონიდგან.

თვით განუბამი ზომავარა ის მე. გუთსგან მომყავებულმა წამალმა ცოცხა დონე მომიცა მე წამოდექი ლოგინიდგან, და ნინოხასეც დაეუბრუნებულა გავლ ქუხაში. ხათაც უნდა გამოავლო მეოვს.

მე დავიწოქე მეფის კარეცის კარების წინა და რა ავიღე მალეა გელეში. შევერედაც მეოვს.

ლუდოვიკი ბალაშეხედ იყო გაწოლილი კარეცაში: ის უთუოთ შეკრთა ჩემის სიყვითლათა, წამოიწია და მოხრა მოწყალებით:

— ვინა ხარ? რა გინდა?

— მეოვს. ლეითის გუთისათვის, შეიბრალეო, შეიწყალო სენმარია! ჩემს სიყვითლამა შეაშოვოთეს მეოვს.

— ეე ხასილია. სულ ეე ხასილია!... მე აუერძალე ყველას მავ ხასელის წარმოთქმა ჩემთან. — უკან წადი!

— არა, მეოვს. გარწყად... გიკვარები, მომიხინე... ნუ თუ თქვენნი ზირველი სიყვარული, თქვენის გუთის სიყვარული უნდა შეგწვიროთ იმ უღუოთ კარდინალას? თქვენს გიყვარს სენმარია და რამელიე გი გეძლათ: მე დარწმუნებული ვარ, რომ გეძლათ, ამიტომ რომ თქვენს თათონ გიბრძანებათ ჩემთვის...

— შენთვის მიბრძანება!... შეგევირა შიშით მეოვმა. შენ ვინა ხარ

—ოჲ, მწესარებას და აკოსიკაჲს მკვალ შეუვალავარ მეტობა... თქვენი დიდებულება ვიღარა მსწინობს პატარა პაქსა, რომელიც თქვენი მთავრით ბელჯარდის დროს?

—მადამსულ დელორმა! შექვეყნა მკვემ.

—დას, ახლავი მარტას სენმარსის მეუღლე... სემწიფევი, მოიღეთ იმისევე მოწყვლება!... გვედრება ან შექონ რეპრესიის საცოცხლე... ნუ მისცემთ ნებას იმ ღმერთის მტერს კარდინალსა სენმარსის მოკვლისას. —

—დამანებე თავი... სენმარსი დამნაშავეა სასემწიფოს დაღატობაში... მე აღუთქვი დამნაშავეს ჩემი გულის ბრალეულება.

—ახ, მეფე! ნუ თუ თქვენ არ გაშინებთ ფიქრი, რომ სიკვდილის უკან წარმოგიდგება! უოველი მსხვერპლი კარდინალისა?... ეს სისხლში მოხუნდნის მოჩვენებასი შემოგვეტყუებთან გარს და გიწეებენ უკვდრებას იმაზე, რომ არავცოდნით პირველი სათნობა მეფისა: — შეწყვლება.

—კმარა! კმარა! გაჩუმიდი... მინისტრი ლიონშია. იქ წადით და ის დაიფრთხილეთ შეწყვლებაზე.

ერთისიტევა, სოლოდ ერთი სიტევა თქვენი ხელით ჩაწერი მიბოძეთ.

—არა, არა! მე არა შემძლიან რა. ვეველა დამნაშავეს ბედი კარდინალს მივანდე: დაჭრავ და პატეობაც მის კელშია.

—ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! მაგას როგორა ბრძანებთ! რაღა მეფესართ!

ღუფოვიკა გაუვოლდა, გარდემო ბალიშებსევე და ცივით უბრძანა განაგრძელან გზა. იმ საბრალე მეფის ახდილსა იმდენი გამებდობაც არა მქონდა, რომ გვაგარებულ იყო.

—შეჭნდექით! შევეყარე მე: თუ რომ წაბრძანებულ ხართ, მეფევი, მე თქვენი კარტის თელების ქვეშ ჩავარდებო... თქვენ მინისტრთან მისტუმრებთ, ის არ მიმიღებს მე, ეს სომ უნდა იცოდეთ თქვენსა. მეფევი, იყავით დიდხულო ვანი, შემოხედეთ ჩემს სასოებას მისდილებს! გვედრება, მხოლოდ ერთი ტრიქონი თქვენი ხელ ჩაწერი მიბოძე, უბრალე ბრათი, რომელმაც შემიძის მე მინისტრთან. — თქვენ ნუ გავრევით, ნუ გამოხსანსლებით სენმარსისა- მაგისი მე ვიცი — უარს ნუმიბძანებთ, მეფევი, თორემ გეფიცობი შეცთვრებას, თქვენს არტას გვეჭედეტინება და ამითაც მოხმარებ თქვენი სვინიდიანის

ტანჯვას.

იმას შეეგებრა ლე.

რამდენიმე სერეტიანი იმყოფებოდა იმის ამაღში. მართლაც ბუჭდი
დ ქასაღდი. მიუეპ მთრთოლვარის გელით მოხლარქნა ეს სიტუბი:
„ეველგან მიეცეს შესვლის ნება მარკაზ დესენ მარსის მეუღლას
ლუდოვიკი.“

ეს ბრძანება დაბეჭდეს დ მომცეს. — გარეტიუბი წავიდნენ.

— ლიონში, ჩვენ ლიონში წავიდეთ ჩქარა! უთხარ მე ნინონას
დ ექისს.

მხოლოდ ერთი დღე შეიხვეწეთ, თუ დმერთი გწამს, მითხრა
ექიმმა, თქვენ ვერ შეჭსძელებთ მოგზაურობას.

— არც ერთს ხაათს შევიტდი! თქვენ გააწყვიტათ, რომ კარდინა-
ღს შეუძლიან უოველ ხაათს იმიხი სიკდილი? . ესლავ, ესლავ ცხენე-
ბი! — გზახედ მომცემთ სოღმე უუთის წამალს, როგორც დღ-
ესა.

— წამლისაგან მოცემული ძალა უფრო სავსებულა, ჩემო მარონ!..
მაგრამ თუ წამალმა გვიღალა, დმერთი მოგვამწყვდება. წავიდეთ
თუ არ დავიძლია.

მაშინვე შეაბეს ცხენები — ორს დღე დ დამეს გავიარეთ ექსანი
გერსი დ მივედით იმ ქალაქში, ხადაც ჰსწარმოებდა გამოძიება ხენმარს-
ფიდა. — მე ვიკითხე ხახლი კარდინაღს; მხეცეს; შირველად იმის
გვარდიელები არ მიშეუბდხენ იმასთან, მაგრამ მე გავხვეე იმით ხემწიფის
ბრძანება დ შამიშებს

მე ქსხე კარდინაღი; ის ეგდო გრძელს გრეღოზედ, გახსნარი
ხახე ლორეკოდა დ მეგდრისს ემგზავებოდა. ხაძი ექიმი უხვევდა
მას ფეხის იარახა, ის ელაძარაკებოდა ლაქეძას; მაგრამ ჩემს მიხლ-
ოკებაზედ, მობრუნდა ჩემსკენ.

— მარონ? შეჭვირა იმას დ შესტა. თათქოხ უგბანა რამაო. —

— დიაღ თქვენო უოველად უსამღვდელოეობავე; მგონია თქვენ უნდა
მოლოდინე უოგილიუავით ჩემის ვიზიტისა.

— ვინ მოგცა ნება ჩემთან შემოხვლისა?

— მეუეპ.

— რა გნებაებს?

ის სიტოცსდუ სპშიშროებაში არ არის, —

— გარწმუნებ, მე მაკმა თავდებათ კერ დავიდეკეა იმახი დანაშაულობა თვალითა ჭსნასხს აშკარათ... აი, ჭვითსე ღაქემას; ეს ესლა სემსკავროს ჰადატიდგან მოდის. იქ ესლა ზახაი აქვით მსაკულებსა დამსამავების ბედის წერაზედ, ჭ მე გელი ნიშნსა, რომელმაც უნდა მატნობის იმათი გარდაწვეტილება. — ამ დროს გკვარდა ზარბაზანი

კარდისაღმა წამოიწია კრესლოდგან; იმის სესეზედ უამოინატა მსეტური მშენიარება. ის გარდაეკიდა ფანკარსხა ჭ უფრს უგდება.

მოხმა მეორე ზარბაზნის გასროლა.

რშიელეე გარდმოქო ისეკ კრესლოზედ მაკეუსედე ხელახ სმოთა, ჭ ჭითქვა კმაუოფილებით:

— ორიუესოვის, სიკედილი გადუწვეტიათ... მანტ კერ გაზედეს ხეში დუუერებლობა... ეს კარგია.

მე მივარდი მას; მთელი სსეული მივანკალებდა.

— შეს გერ გაზედაქ მოჭკლა იხინი! — ვერ მოჭკლამ... მეტადრე ხენმარსხა...

— რატომ? მეითსა იმან ცივად.

— შენ მე მეითსემ რატომ? მე შეგხედე ახეთის ზელებითა რომ ის მისედა რაც მინდა მეთქვა.

— უფაღნო! გაბრძანდით ზეტარსასხს კარსედე, უთსრა კარდისად მა იქ მეოიებს. —

ექიმები ჭ ღაქემა — გაბრუნდეს კარებსაკეს; მაგრამ რშიელემ ღაქემა ისეკ შემთარუნა.

— აბა განსრივე ეს დედოფალი, უთსრა მას: იარალი სომ არა აქვს რა

— არ მომეკარო! არ მომეკარო; შევევირე მე მრისსსეებით ღაქემას მერმე მიუბრუნდი ზიზლით მინსტრსა:

— ჭხედაქ, სადამდის მიაწიე! მენ გემინიანსეტი დედაკაციხაგან, რომელიც მოწყალებასა გთხოვს... როგორც ყოველნი მატრვადნი, შეს შესის-ხრდილისა, გემინიან... ხს, დამსკდდით: მე იმდენი გაზედ-უფაბ არა მათქვს, რომ ან შენი ხახსელი დავღვარო...

იმას შერტვვა თავისის შმიშროაბისა, ჭ ხუმათ გორვა ხასხ რაღახეც მსრუფლებდა თავის ხახსელარს ამხანავს ღაფემს. შექდეკ ეხეც გავ-და, რა კელში ღააქვინის მას ზარბაზნის ხამოხკვარეა ზონარა.

როცა ჩუქნს ორნი დაჯანით, მე უთხარ კარდინალს:

— სუ თუ შენმა ამომრობილა კაცობრივი ბუნება, რომ შენს შვილს გამოიმეტებ?..

— ის ჩემი შვილი არ არის... ან თუგინდ იყოს, იმაშივი ლაშარ-ავობს ბუნების ხიხლი?... ის ხატკა ჩემის მოწყალებით, ჩემის სიკეთით და ჩემივე მოკვლა ელო გულში... მე ხუელ ვიცი იმათი შეთქმელობა, იმათი განზრახვა. —

— იმან ვი არ იცის, რაკუშირით არის ისა შენთან დამოკიდებულა, მაგრამ შენ ვი იცი... მამას შვილი არახოდეს არ მოუკლამს!... მაგას ვერა იქ.

მე დაუხოქე მას. ადრე არ იყავი კმაყოფილი ჩუქნის ქორწინებასკედ. მე ესლავ მოკაწერ გაყრის თანხმობასკედ, თუ მეტუვი, რომ გენრი იცოცხლებს. მაგრამ მე გამოკვლელდა; თუ რომ იმისი სიკვდილი მართლა გუხნისაში გედოს, იმისი დედა მარშალსაც ხომ ესლავა აქ აქიბოდან ჩემსავით დანოქილი და მკედრებელი. — შენ მსოფლიად ისე, ჩემს შესამანებლათა ჰხთქვი, რომ ორავე უნდა დანოცო... ვერ ის ხაცოდავი რც და ორის წლისა არ არის. იმან დედა მკუხანას აიკლებს...

— აი, მარიონ, მაგას ჰხწორეთ ასობ ესლავ შემიძლიან განტეხილი გითხრა, რომ ვქმარნი ჩემი შვილია; რახკურელია ამისთანა შემოსხვევაში ძსულია დაჰქმძარიტებით ცოდნა, მაგრამ ხეკო ახაქმში.. ჩემი ვალია მოვისძარო დიდ სულოქება.

— ოო, გმადლობ, გმადლობ მისისტრო!.. დამივიცე ხხარებასკედ რომ არას დაუშვებ გენრის. —

— ფიცი სრულებით მეტი, ჩემო სეკარელია მარიონ. აი ფიცს ეს ჰხატობია, წაუითხე ეს წიგნი. იმან ამოიღო წიგნი უბადვან და მომცა.

ეს იყო ხენძარხის დედის წერილი, მდლობით ხატე, რომ კარდინალი ჰხირდებოდა შვილის უძმაროებას ცამო, მარშალმა, ჯეკურესული მისისტრის დამირებით, ჰხწერდა, რომ აღარ მოკვლ ლოხშიო.

— ჰხედამ, მარიონ; ხენძარხის ჯედას, დეიძეს დედას შიში არა აქვს რა თავის შვილისცამო; ის ჯეკურესულია ჩემსკედ.

— ოო, რადიდხულოყენი ხარ, რა მოწყალე ხარ რა უხამროლო და მხამკე ვარ მე თქვენთანას

შეჭკონიდი გარდინას კელებზედ ჭკაფქვედი მასზედცრემლსა. —
მაგრამ, ვამ! ვინ არ ყოფილა ამ შესასარი უღუო გაცისაგან მოტ-
უეუელი? ამან ამიტომ დამამშვიდა, რომ უნდოდა მოეგოდრო ჭ
დაემლა ჩემოჯ არა მოვსდინორა უეცარი რამ,...

დიდი სმიერება მოისმა ესომი; ეგრეთვე ტაღანებში ისმოდა თოფ
იარაღის ჩხა ჩუხი,

გარდინას უნდოდა განემორებინა ჩემგან ყოველი ეჭვი.

— წარმოიდგინე, მარიონ, სადამდინ მიჭყუებოთ სიეძაწვილის დანა-
შეუღობას... 'ე ასლა იმულებული ვარ მიეძართო იმ დონის ძიებას,
რომელიც ყოველთვის წინადაქცი ყოფილა ჩემი სასიათის, ჩემის
ჭხრისა, ჩემის ზოლიტივისა. უნდა ვაშატიო ამ ეშაწვილ კაცს ის
დანაშაული, რომელიც არავის არ ეშატიება, ჭ არცა ჭშატიებიათ! —

— თო სუ შეინანებო: კაცი ხან ჭ ხან მტრის დიდ სულოვნებით
უფრო იტასუება, ვიდრე სამდვილის დაჭხვით.

— იმედი მაქვს... მაგრამ ყოველი რიგი ვი უნდა აღსრულდეს და-
ჭხვისა: სესმარსმა უნდა გამოჭხცადოს ტანჯვა თავის დამნაშაობისა...
ე მაქოტი უნდა ვჩვენოთ მას თავისის სამიშროებით. შეს სომ იცი
მარიონ, რომ ჩუჭხის კან ანით, რაკი გარდაწვეტილება შეჭხდება
მხაულებსაგან სიკვდილისა, იმ დღესვე აღსრულებენ ამ გარდაწვე-
ტილებას — ამიტომ ესლავე უნდა გამართონ ეშაქოტი ჭ რამდენსა-
მე მინუტს გერი არც გამოიყვასენ საზურობილიდგან. — საწყალი ის
მართლა იფიქრებს, რომ სასიკვდილოთ მიჭყავთ. —

— თუ, ზეციერო!... ყველა დონის ძიება გეჭებს მიღებული? დარწ-
მუნებული ხარ, რომ შატიება დროით მაგ?

— ჭო! ჭო! მაგასედა სრულით დამშვიდებული იყავ... ჩვენ შეგვი-
ძლიან აქედან უფუროთ; მტონია ყველა გამოჩნდება აქედან.

გარდინალი მსელად წამოჯდა გრესლიდგან.

— სელა, მომსწოდე აქა, მარიონ! მქმანება ყოველთვის საჭაროა
მაგათთანა ქარანა ეშაწვილი გაცებისთვის.

მინამ ჩვენ ფანჯარასთან მაკადლოდათ, მოკვებსა მკვდრებისათვის
ზარის რევა.

— ეგ ისეა, როგან გადასასილა... მაწიე გრესლა ა ფანჯარასთან
ასდობ; ფეხებში საკურველი სისუსტე მაქვს. —

შე მიკატორე იმისკენ გრესლად.

აქ უყურე, მარიონ, აქ... აი ისინი ამ გორაზედ ჩამოივლიან... დმერთო, რამდენი ხალხი მიყრილენ, რომ დაქტუკონ უეჭოა; მაგრამ ბოლოს რა ხასიათი დარჩება... აი, იქით ხალხებს მხარეს უმართოა გამართოდა, — ახ, რა ვწესკარ, მომს არაა კარგი არა ჭხანს... ეგრე სუ სხნი, მარიონ ფარდან; ჩვენ ხალხს არ უნდა დავენახოთ... აა! აიგურა, მარიონ, მარიონ! საჭურობილადგან გაიღონ. — მართლაც, მოთამაშის თქვლები საჭურობილისაგან მაიჭვიან. — აი, ჩვენ დავინახეთ სენმარსი & დეტუ, რომელნიც მოდიოდნენ ომს სმალ ამოღებულების ხალხთებს რაკმა. მაიარებათ ელად მათ ეკიპაი.

დეტუ ჩანდული იყო შავთ; სენმარს ეცვა მდადრულ, ტანახმო- სი კაკლას ფერი, თქრამიკდათ ნაკურა, მწკანეს ანტიკიას ნუქი ბით. ისინი სელი სელში დაჭერილა მოდიოდნენ, დამშვიდებულთ მოლაპარაკენი; მათომხდედნენ უკან ორი პატრი, იპათი სულის მამუა. რიშელიე თვალებითა ჭსჭკიდა ამ უმაწვილ კაცებს. იმან საიხსელ გამოსატული იყო ისეთი გრძობა, რომელმაც შემათრთოლა.

მე უნებურად შეჩქვილე:

— წმინდაო მამა!... ოო! თქვენს ხომ არ მატუეუთ?... განა ამკვარი მოტუეუბა შესადლებულია ადამიანის შეილასავანს!..

— ეგ რა ფიქრია, მარიონ?... შენ არახოდეს არ გამოხვალ ჩემ საწინო ეჭვიდგან, მაგრამ შესედე, რა დამშვიდებულნი არიან ეს დამანაშკენი: ასე ჭკონაა ფკარის საწურათი მაჭუკოთ თაკანთ სეკვ რ ლებსედ... ისინი თითქოს სრულებით მახსართო ივდებენ საკვად- ლსა. —

— შემტარი ხართ, კარდანალო; ეგ ნიმშიადი მხოლოდ გარედ- ნს არის თუ რომ შეგემდობთ იმათ გულში ჩასედეკ. კვონებ შემი- ნდებოდით, რა ტანჯვასდ იხინი თითქვენ ესლა. გარწმენებ ეგ და- მშვიდებ; მხოლოდ ხალხას გულანთეს არას. განა ახსნაეწმილი მე- უძლიან აჩვენობ, რომ სიკვდილისა უმინიან? —

— მართლეს ამბობ, მარიონ... აი, კარეტში ჩახსდენ; ხამი მან უტი ხეპოია, რომ ემატოტამდან მაკადნენ. მიუეღიკდა, რა მავ წლოვნების უმაწვილ კაცებს მუიზად არ მინანდეთ სიცოცხლე! თითქო საკვსურათა აქვთთ დახასჯულად წახვლას!.. თითქოს რეუ- ლინთეს უმირებენ იმათ წამებსაო. ისე შეუპოვრათ იჭკვიან... მადო-

თი მძიმელები მე ყველანი სადისხა... მანცაი ხასკეშაფუხ დახანსნი-
ლად საჭაროა დაჭხვას.

— ხანსმით, რომ შებრალება უფრო მაგაზოკებსთ სალხას სიყვარ-
ულსა, რა დანაშაულობისთვისაც განდა იყოს. —

— მე ეგ არა მჯერა. მინისტრმა — ზოლატიკმა არ უნდა ივაჭროს
ჭარის სიცოცხლით. იმან უნდა ჩაახუიოს თავის გული, დააყრუოს
ბუნების სმის... წარა ჩამთქვარ ჩემო საყვარელა... უნდა ვჭკითხო,
ყოველს რიგს სომ ჰხდილობენ —

მე ჩამოკვივი წონარსა.

შემოვიდა ლაქიმა. ზ თან შემოკვირენ ოცი ვარდიის სალდათობა
ხმალ ამოღებულა. რომელთაც ორავ მსრავ ჩამომწკრავდენ კარდ-
ინაღის კრესლოსთან; სოლო ლაქიმა ჩადგა მე ზ კარდინაღას შუა.
მე შიშით უფურცელი ამ მწადებს.

— ნურსხი გეშინან, ჩემო ლამაზო, მოხსნა კარდინაღმა; ესენა
ჩემები არიან; ესენი გამოძვირებიან, მე მინდოდა გააქუგავიყავ კრეს-
ლოთი... მართლსა, წაგიკითხაიმი როდისმე რომის ისტორია. მარონ?
იმან ისეთის დამიღათ შემომსედა, რომ მე გული გამაწყალდა.
გული მიზარებდა ამოკარდინას; ცაჟა ოფლა ჩამიღილდა საფურცელ-
ლებთან, რაღაც ღრუბელი შეფარებოდა თავლებზედ. —

— რა რომის ისტორია? არ მესმის...

— ისე ვკითხე... იქნება შენ გაგიგონაა როდისმე ბრეჭის სასე-
ლი, რომელთაც კარდაჭხვუვიტა თავის შვილის საკვდილა

— ეგ საშინელება!

— არა, ეგრე არა ჰფიქრობენ; იმის ამ ვარს საქვეს უფურცელ
როგორც უძალეს სამაგალითო ღვაწლსა.

— შემიბრალო! ნუ თუ გასიამოვნებს ჩემი ტანჯვა? ნუ მეუბნებით
მაგანთანა ღექსებს; შიშით გული მელევა!

ხასიკვდინო წარბიე აკაჩუნებდა უფრო სშირად, უფრო მწუხრად.

— აი, მარონ. მივიღენ ემატოტთან... რასაკვირველია ბრეჭს
დიდი მხნობა მოუჩადებოდა, რომ ებრძოდნა თავის გულთან, თავის
ბუნების გრძობასთან... მე ესლა იმან მდგომარეობაში ვიმყოფება...

— განუიდი... ეგ არ შეიძლება!.. შენ მიტად უღთო იქნებოდი!..
მითხარ ეს მწადებს სომ ხელტყეულია?

— აიკურა, მარონ ემატოტზედ არიან ისინი.. წყლან გაიგონე
ორი წარბაზნის სმის... ზ ესლა მესამეც იქნება, რომელიც გაცნო-

ნებს...

— იმათ ზატიებს ? ჭითქა ჩქარა! უნა იათ ზაქებს? ოჲ, ღმერთმა გარდვისდაღას!

— აბო, იმათ — სიყვდაღას!

— ოჲ, ვასილი, ზღაწილს ქვეყნის ამოხსვარდნელთა!
დაიქრის წარსასწავლის.

სენ მარსია გათავდა ამ ქვეყნად. მუწოელთ დავიჯა ზოღსედ ზაქქუ
ღთავი მივარტყი კადელსა. —

— გამარჯლოთ ეს დედაკაცი აქედგან! უბნისა კარდინალის თვან
შეკვლავებს. უგრძობობა, თავ ხისხლანისა გამოთიყვანის ქვეშა კარდა-
წლის მკვლავობა. იქ მელოდენ ნაღვლიანი ნინონა ღ ქაძია. იმათ
მომადგეს მუ გრძობობაზედ რა თვალა ავასილა. მუ უიუზებდა ხან
ერთს. ხან მეორეს ღ გრძ ვინობდა. მუ ჭეუიდაგან შევიშალა.
უფალო; უფალო! შემაწავლა!... მუ ავწორე თვით უიუზანქისი დრო
ჩემის სიღრცხლისა... ესედა ამის წერსა, მუ მკონას. რამ დაწიუ-
ლილი ვარ ცისაგან. ღ რომ იქ არ არის ჩემოვს არც შებრალისა-
არც მოგვიკვება. —

იკვივა ხისხლის მხრელმა კარდინალმა ამდენი ხანდითა. აფთარა გაძღ
ჩისხლით. —

სენმარსია ღ დედა უ დასთარენს გუღადათ. როგორც შექუროდათ
კეთილმობაღთა. ისინა ერთმანეთს აქწრობდენს — ზარკულად სიკუ-
დილის მიღებაში. — ანგულოსმა გაუღო მათ კარა ჩამოთხისა. —

მუ მომიუვანეს ზარკული მესსიერება ღ გონება გამოთლუეოი. ჩემი
შღვრიკა. არეული თვალები უიუზებდენს სსლსს, ვინც ჩემს ხანსკათ
მოდითდენს, მაგრამ ვერავისა ჭსრბობდენს. ჭფიქრობდენს რომ მუ ხამუდა-
მით დაჭკვრე; გონება, უღკალი შეცდინებობა ექიმისა — გამოკვივანე ამ
მდგომარეობი დგან, ამოდ დაწხს. მაგრამ ჩქარა შეამცინა იმან, რომ
სენმარსიის ღ რაშეღიეს ხანკლები თითქმის აღვიძებდენს ჩემს თვალ-
ებში სხავს გონებისას. ერთს ხლამოზედ, რა ექიმის გუა ზაქენის
უმიერებად შეამცინა ჩემი ვანკალი ღ თვალების ბჭეორაღლი რაშეღიეს
ხანკლის სხენებაზედ. ის მოვიდა ჩემთან, ჩამომართო ორივე კლ-
ება. მამიჭირა მაგრამ ღ მითხრა მღაღის სმით, რომელმაც თითქ-
მის გუღღვიძლი გადმოძიბუნაო.

— იმეღიე კვდება!.. ტესმის, მარსიის!.. შენი ქმრის მკვლელობა

შანსკელს დღეშია... ღმერთმა ამოიყარა იმსჯელ შენა ჟავრონი...
მე შევანკვლი.

— გაიგონე, მარიონ, რიშელები კვლავ...!... მე ჰხდა, აქედან მოგ-
დივარ: გესმის ჩემი ღამნარევი, მარიონ? —

— სმინული გვიღია ამომკვრდა გულადგან.

— წავიდეთ! შეგვევირე მე.

— ხად წავიდეთ? მკითხვა ექიმმა.

— კარდინალთან.

— ექიმმა ის გადაცე მოკვდა...
— მოკვდეს უნებ წყვილოთ? არა! არა! ჟურ ღმერთა იმის არ მო-
ჭკლამს.

— მარიონ, ჩვენ რა ღონის ძიებით შევალთ იმასთან? შენ ჰრავინ
გომეებს. იტირებ იქ შესვლის გზა? ექიმი თვალბოში ჩამიქრავდა, თათ-
ქის ჩემს მახსოვრედ ეყო დამოკიდებულა ჩემი მორჩენა სიგიჟივდგან.

— იქ იმ უუთში ნახეთ გასაღები კარდინალის სასახლის საიდუმ-
ლოს გიბისა. მგონია ისევე მე უნდა მქონდეს. —

გასხნეს ყოთი. იქ იდო გასაღები, რომელსედაც იყო შებმული
ქადაღლის ნაღვი: «მინის ტრის კაბინეტი»

გონება სრულებით დამიბრუნდა მე. ყოველნი ქაჩნა მძულვარებას
ჭკლავდნენ ჩემს გულსა. — გასაღები მივიცი ექიმსა.

— ეს გასაღები გამოგვადგება მოლოდ იქედან გამოსვლისას,
არეულების დროსა. მინც თან წავიდეთ. — წავიდეთ, მარიონ!... მე
დიდს სდამირთებაში ვაიყო თაქსა... მაგრამ თუ რომ ჟავროს ამოე-
რას შეუძლიან შენი მორჩენა. — ამოიყარე ჟავრონ ჭ - მორჩი. —

ექიმმა გუიმ მოკლედ მაცნობა, რომ ისიც, სხვათა ექიმთა შორის
არის მიწვეული კარდინალის საწამლაკად; ჭ წამი ყვანა იმან თავის
სახლში, ჩამატო საექიმო ოჩინისძომოსი, გამიგოს ყალბი უღავშები ჭ
წკერი. ჭ თაქსედ დამსურა ზაროვი, რომლისაგანაც ისე შევიკვალე
რომ აღარ შეიძლება ჩემი ცნობა. — ამ გავრად უწოდდა წარკიდ-
გინე ექიმსა კარდინალის სასახლეში; ეს უფრო უშამარი ეკონა ჩემ-
ის კიბივდგან მიზარავსედ. —

დაჭკრა შევლამეშ

ჩუწნ შევიდით კარდინალის სასახლეში. არეული მოსამსახურები
აღარა ჭკითსაძნენ მიძსულელებს სახელებსა. ყოველი სახლი სამხე

იყო მსახვებით; ეოჯელს სსხეხედ ეწერათ სისარული, სსხხლოდგენ-
ნაც მოდიოდნენ ამის შესატყობლად & მარბოდნენ მეიეესთან სსხ-
რებლად.

გუი პატენმა წარმადგინა სსხა ექიმკოასი, როგორც სხადი მოს-
ული ექიმი, რომელიც იმედუელის კარდასალს მიჭსტეს შეებაო. —
მე ვი ჩუმათ წამხუიჩულა, რომ ესლავ დანარჩენს ექიმებს გავისტ-
უძრებო & მერმე რა მარტო დარჩება კარდინალთან, შეგომლიან
მიჭსტე შესს ენას თავისუფლებო.

ამ დროს შემოვიდა ეპისკოპოსიც. ამას ბარძიმ ფეშსუმი მოესკე-
ნებინა. ფარდა გადასხილი იყო & მე დავინახე მომაკვდავი — სსხე
& ჩამქრალი თვალები ჩემის მოხისხლემტრისა.

მთელს თავის ს ცოცსლუმა კარდინალი ატუეედა სხლსხა & ესლ-
ავ უნდოდა ღმერთი მოეტუეებისა.

გვ არის ჩემი მხაჯული, წაიღუდლელა კარდასლმა, რა შეხედა
სტოლს დ დამდგარს ბარძიმს. მაგან დამსავითა, თუ რომ მე ოდე-
სმე შეონია გულში სსხა გასზრახულეს, გარდა მამულისა & ექლე-
ლის მსახურებისა.

აქ იმან მიიღო წმინდა ხაიდუმლო. იმ ექმინდურის შირით
იმან მანსტ გებედა ხაიდუმლოს მიღება! —

ამის შემდეგ რიშელემ ქსოქვა:

— მამო, მე ველი სეთის კურთხეკას.

ეპისკოპოსმა ქსტხო სეთი.

ერთის წამის შემდეგ კარდინალი შეჭსკვდა სემს გამძაკებულს ტერ-
ეტას, იმასუდ მიქტეულს & იეთისა სელის სემთ.

— ეს კაცი ვინარის?

— ექიმია შეეტიდგან, უმასუხა გუი პატენმა; სვენ კიდეკა გავქს
იმედი ამის შემყოობით დავცობრუნოთ სიმრთელე.

— ოჰ, მხოლოდ ერთს ღმერთს შეუღლიან სსხწაულთ მოქმედება!

— არ იხებებთ დარჩეთ ორიოთ წამსა ამასთან მარტოკა, რომ
ჭსტადოთ ამისი წამლიცა? მოასხენა გემი.

— უკეთესი იქნება ის ორიოდე წამი, რომელიც დამჩენია სსხი-
ცოცსლად, მოძქსტარებისა მოხასხადებლად სსხიოთ წასხლელად...
მაგრამ თუ მართლად რომღისამე სსხწაულთ შეიძლება ისევე დამიბ-
რუნდეს სიმრთელე, მე ნება არა მაქვს უარი ვჭყო მავსუედ.

იმისი ხმა ძლიერ ასმოდა; იმან ასიძნა ჭეშმარიტი უმადობით გაკვირდნენ. დარბაზს მხოლოდ გუბანტენი იყარდას ამოვარებულა, ასე რომ კარდინალი გერა ქუდამდა იმას.

მე მსწრაფად მოვიკვლივე შარავი. გაყოლებული წვერულაში, მა ვარდი აკანცოების ქვეშაგებს ჭეშმარიტად:

— სენსარის მკვლელო, მტრად თუ არა?

— დედაკაცი უთხრია!... ვიდრე იხა!... ცადი, ცადი ქუდებს!... რისთვის მოხუცა ვიდრე!—

— იმისთვის რომ გნახო რგორ ჩამდგებო!

— მაძველეთ!

რა დავიზრდებ იმისგან მე გუბანტენადი ურთის სმით. იმას უკვლავი დავკრიფა.

— შენ ჭეშმარიტად მიიღო ღვთისაგან შენდობა!... ნუ გეჭვო იმედი ახდლებულა!... ოცი გაცხადებნი შენგან მწამებელნი გედიან შე ვოჯახეთის კარებთან... იმისი თხოვლობენ ღვთისაგან ხამართლს ჭეშმარიტად გეძახს! არა აქვს შეგას კაცს ქრისტიანის ხისხლის მექარე ბედს! იცნის ცაქებსა, კაცის მკვლელსა, რომელიც თვის დიდესა, სხვირკველსა ჭეშმარიტად ქრისტიანის ღმერთად

— მართლ!... თავიდაძინებე, ნემცანვამ... ხომ გეჭვო!

— არა ჭეშმარიტად. შენითანა კაცი არ მოკვდება, შენ ჩამდგები იმისმა ცნობამ დაძინებებს მე განსჯა. ასეა მოგებულა შენთან, რომელმაც დალაქიანა ჩემი ხეცოცხლე. რომელმაც შეგეწა ჩემი ბედი!... მე მოხუცდარ შენთან, რომ დუთან წველა დავაჯარო-მაც კოცოვ თავსედ, რომ დავანქრო ცის ტანვას შენსედ! თვალ გარდავლე შენს გარეშემო წვეულა ჭეშმარიტად კარდინალი... არა ჭეშმარიტად ამ ხისხლში. დას კრძალს ხადებს, ამ ხეცოცხლად უელდაჭრიდებსა შენგან.... ხაწვად შადეს ოცდ ცხრავერ დავაჯარო ცული ჭეშმარიტად მოკვდება ის თავს; არ გეჭვო იმისა წივილი.... მხოლოდ იმან მკვლავად გეჭვოცა ხმა!—

— მაძველეთ მართლ!

— შენ ხარ შესაბრძოლი?.. შენ მივლი ხეცოცხლე სუდ კვარდისკ რომ შებრძობა არ შეიძლება!.. არ გახლოს რომელი!.. აი შეხედე ვიდრე. — მოდიან დასტებით ხელის მკვლავად მოხუცებულნი მართლ-იკვება ჭეშმარიტად ეტევი მანმორანსები, დეცო. შენი ხეცოცხლად

ძილი გენი!.. მგონი არა, არა! შენ მსოფლიდ იკუდდი მას!.. ამ
 კთილმობილის ხენმანის ძარღვებში არ ურია არც ერთი წვეთი მუ-
 ნის გესლიანის ხისხისა! გესმის, პალანა?... შენ გეგონა, რომ იმ-
 ათი ხალ გზდან ხისხის დანსეკით შენც უმწილდებოდი, შე-
 ღუთის შიშით შეჩუქნებულა!.. ემსოტან თამამობა შენ შეწე-
 ლების მავიერათ!.. მდაბლად, ურცხვად მომა რეჟე შე, შენ მოსტეჟი
 ის დამწარი დედაც, რომელიც ოდესმე გევა რ, პია... ესედამ ესეა,
 რომ შენ გარდობობისა არა გეგონია?... რომ შენ შევცხთ დაბადე-
 ბულხარ, ჭ მხეცივით უნდა ჩამაღლე ჭ აურთლდე!.. თუ შენ დი-
 რთი მოტიკეებს შე აღარ ვერწმუნება დმურთხა! შე აღარ დავიკე-
 რებ იმის მსახულებას!—

— მიშეკეთ!.. შეძობრალეთ... მომარჩინეთ ამ დედაცნ, ამ ვო-
 ჟოსეთიდან გამოსულს ეშმაკს!.. გჭკუდება!..

— ჩამაღლი, შე უღთო ავანკო! შეგჭვირე შე: წუთულად იყავ
 შენც, შენი ხისხილაც!— შენი დაბადების დღეც.

გუი შემოვარდა ჭ დამადო თავსედ შარვიკი.
 ვილაც შემოდილდა.

ეს იყო ლუდოვიკი, რომელსაც უნდოდა თავის თუღით ენახს
 კარდინალი.

— თქვენს დიდებულებაც, რიშელიე მოკვდა, მუხსენს ექიმმა: მავა
 აღარ უტყის.

მეფე მანსლოვდა ხაწოლს, დაწესარკის თუღით დახედა მან ჩა-
 ლურჯებულს ჭ დაღრევილს მინისტრის ხსესას; შემდეგ რა მიუბრ-
 უნდა გულგრილად თავის ამაღას, უთხრა: • ერთი დიდი მთლიატა
 მოაკლდა ქვეყანას!

— ხაწოლი კარდინალი! წამოიძასა ერთმა მეფის მსლებოვანმა:
 ამბობენ ისე მოკვდა, როგორც წმინდანია!

— თუ რომ ესეც ხამოთხეში შევა, ჭსოქვა მეორემ, ეს ის იქნება,
 რომ ეშმაკები ნებს აძლევენ თავიანთ თავის განტარცვისას!— დღისათ!
 ლუდოვიკმა გაიღიმა ჭ გამოვიდა ოთახიდან, და აღარც კიალი-
 რის უკანასკნულად დაესედა თავის დიდის მინისტრისთვის.

მგონი კარდინალის შემდეგ აღარც მეფემ იტოცლეს დიდხანს. ისიც
 მკარა გამოუღვა მას.

მეფის დედა მარია მედიჩი მოკვდა ერთის წლის წინათ შარვიკი-

ღან ბატონული შვილისაგან, ხილარბეში.

შეიშინებოდა, ვეღარაგან დატოვებული ჯ მოძულბული: თითქმის ბიჭებიც აღარ ემსახურებოდნენ ამ საცოდაუს, ჯ დედოფალი უნდა აღარ უგებდა.

დედოფალს არავინ არ უყვარდა, ჯ არც არავის ეს უყვარდა; ხასხასის ხელის ხელსი წინ გაუგებდნენ სოლმე ჯ თავსაც აღარ უწამდნენ იმს. —

გადახანი ახსნა დედოფალს შემოერთებენ ჯ ახსნა მიაქციეს ბიჭებისა. ეს უნდა განდარყო მართებულად სამეთესი ბიჭობა. ბიჭობა ბიჭობა კანკალავი, რომელსაც წინ უთვარია ხილარბის ვუდიანი კანკალავი, ისე გაქრა შეიშინებოდა. მკრამ მსხველქმების დამხრება სიკვდილმა არ დაივიწყა უსახელო ბიჭი:

ამ დროს მივიღე მსახიობიდან წერილი შავის ბეჭდით: საწყალოდ მამს ჩემიც გარდაცვლილიყო. ამან მოუძტა ჩემს მშუსრებს, ჩემს ბრძოლს. ვკლავი, ვიხსნე ვი უყვარდი, ივრიფობდნენ თითო თორთათ ამ ქუჩისიდან. — ოს, მამავ! შემაკადრე დიქონსა, დამისხსნა სხვა უბედურებიდანაც. —

გარდინილის სიკვდილის შემდეგ გაისხსნა ტუსაღებისათვის კარები ბახტილიისა, ერთს ხელმოხუც ჩემსას შამოვიდა რაღაც კაცის მკვლელობა მუღები, გაძქრადის თვალბობით, სიკვდილის ფერ დადებულა! ხუთუ ეს ბესამპიერის მოღანდებ: არის? —

ეს ავანტურაფი მოხუცი, ხაცოდავი, კანკალით ჩემკენ მომავალი ხამომხმარი ისე, რომ აღარავის აღარ შეუძლიან ცნობა, ეს ის არის ჩემი მარშალი! შე მივიღე ის ჩემს მოხვედრამი ჯ ჩემნი ბრძოლის შიკვარდეთ, იმს აღარავინ არა ჭყანდა ქუჩისაზედ ერთი მძახუნის ჯანდა, რომელიც თორმეტი წელსადა იყო წახული მეგობარი ჯ არავის იცოდა ცოცხალიყო თუ მკვდარი. — ბესამპიერმა მოხუც მივიჩნეა ჩემს ახლოს დადიოს მან სული.

ხად არიან ჩემსნი მშენიერნი წელნი ხემაწვილისანი, ჩემსნი ხის არული, ჩემსნი ხამაჯნურთ შექცევანი?

მარშალი ემგზავსებოდა თავის ახრდელს, ყოველის მსრუქველბობა იგი იყო შემოერთებული ჩემსას, მე უგებელიც დანე მოვისმარე და ხილარბის ბებრუნებისა იმასთვის სიმართლელ ჯ ბედნიერება; მკრამ ყოველი

ამდგა სხეულისა მოკვლემოდა მას; იმედი არ იყო არაფრისა, ავითონვე ესმოდა ესა და კიდევ მაცნობა მოახლოვება თავის სიკვდილისა.

მანამდინის რიშელივს გამოუხნდა სრული მეშვიდრე; აფთარს შემკვიდრედ

დაწესა მელა, დაქუცით, მასარისმა მიიღო ისა, რაც რიშელივმ თავის პარასარობით. შევემ დანიშნა ეს კმძაგი იტალიანელი სოკეტის ჩვენსთ დედოფალთანს. მეუბს სიკვდილის შემდეგ, მასარისმა სრულუბით შეიძურა მანა დედოფლის ჭკუა. არწმუნებდნენ, რომ დედოფალს მეგობრობის გარდა სხვა უფრო ძლიერი გრძნობა მიიზიდავდა ამ კაცთან. შე არა მკვროდა. —

გერცოლინია დეშეკრეზი დაბრუნდა ისპანიადგან. რა თქმა უნდა რომ ამას ჰიჭსცა ნიშნა მსიარულეთისა; შე შირველმა მივიღე ამისგან მიწვევა გეჩეტებში.

დედოფალი გარდმოსხსლდა ლუკრიდგან კარდინალის სასახლეში, რომელიც ამის ახდრძით დაწესა სასიქოფოთ. მა დროიდაც იმ სასახლეს ეწოდებოდა პადელოიალი. მისი დიდებულება ეუკვალს საღამოსედ შეკრებულებაში ბრძანდებოდა სოღმე გერცოლინისათას, და გველამარვებოდა ჩვენ დიდის მოწყალის თვლით და გულით.

მინისტრი მასარინი იშვიათად გვჩვენებდა სოღმე თავის მელა შირის ხასესა, და მოკვანდა თან თავისი დიხუელი გორტენისა, მშენიერი ქალი, დიდრონის, ხატრის და შეუზარის თვალათ, რომელზედაც ედგა, როგორც კრკალი, მავი სქელი წარბები, ნინონას ტუჩების შემდეგ. ეკვალზედ უკეთესი ტუჩები ჰქონდა და კაცნი, გაუფებდნენ. ამითში სოგი გავიცანიოთ, სოგს განუახლე ცნობა.

გავლო უკვე ხაშმა წელიწადმა ხენმარის სიკვდილის შემდეგ. კვილას მძაჰმა დრომ თიხქას ამოხშინდა ჩემის გულიდგან მქუსარე მოგონებანი ამ ზმარვილზედ. —

გერცოლინის ვეჩეტებში მე კვლად მივიღებდი სოღმე თავიანის მცემლების მოხალმებას. ბევრნი მზაკებდნენ მე ვერ ისეა ლამაზად და მათ შორის შირველი იყო გერცოლი დემოქარისი, ის იქნებოდა ოც და ათის წლისა და უცხოს სახისა. ის მაცნობობინებდა, რომ მათ არის ხენმარის განიხიერი ადგილი დაიჭროს სქეს გულმა. მას სრულიად შეჭმული ჰქონდა თავისი ქანა. იქნებამ ჩემს შინებამს ხარბდებოდა? მაგრამ ის მარწმუნებდა, რომ ჩემს შინოვზედ შე უ

ფრო უყვარვარ. მე კვლად მივეტო ჩემს სინესტისა და მენს უკლ,
 ბდი ამ სამაშ ღაშარკას, თუძვა ჩემს ხანს და განჭხუას უნდა დაქო
 ლათ ჩემთვის ეს ახალი სიყვარული. — ჩემს საუბედურთთ ვერცოდ
 დეობოტობმა ორი საქმე ერთად დაიწყო: ჩემი სიყვარული და მე-
 თქმა მასწარინის წინააღმდეგ. — მაგრამ ისე ცუდათა ჭფარამდა ამ
 თავის საიდუმლოსა, რომ ჩქარა გაუკეს მას ეს განზრახულება და
 დედოფალმა ჩასო კუნსენის ცხესში. —

მე ვცადე შეთხუნა იმისი ვატეპა; მაგრამ დედოფალმა მშრალად
 უარი მითხრა, იმას ეგონა, რომ მეც ვიცოდო დეობოტობის განზრახ-
 ხვა და ვჭმალამდი, მისმა დადებულებამ არ დაიხურა ჩემი რწმენება
 უცოდინლობის გამო. ამ მტარე ეჭვმა დაავიწყო მას ვოკული ჩემი
 სიკეთე და სამსახური. —

აი მეფური მადლობაც!

ამის შემდეგ მე მომიხუდა ვეკლან ვერკეტი. მანადისინ ბესომპიერიც
 შესუსტდა: მას უკვე სახსლა ამოჭსდიოდა ვირიდვან, და ჩქარა მივი-
 დე უჯანახრელა ამოფიქვანა მისი, ჩემის საუკეთესო მეგობრისა: —
 ისიც რამელაქ მსხვერპლი იყო. მარმალა იქ იყო დაბადებული,
 რომ მექმლა ასი წელაწადი ეცოდესლა, თუ რომ იმის სიმტყელე
 დიდხანს საპურობილქი ვდომას არ მოქმალა. იმას არავინა ჭყვანდა
 ახლო ნათესავი დის წულას გარდა, რომლან ამავიც სამი წელაწა-
 დი იყო არა ჭჭონდაც და სმებაც იყო დაუკალა, რომ ის
 ტემი, რომლათაც მოდიოდა ეს უმაწვილა კაცა მექსივადვან, დაიდ-
 უბა მთლათ ხაღსით და ბარგით. — ამისა ხანგრძლივა სინემეც ამტ-
 ვიცებდა ამ სმებას; ამისათხ ბესომპიერმა ანდერძით მე გამხდა
 ხრული შემკვადრე თავისის ქონებისა. — მაგრამ არ გაგლო ერთმა
 თვემ ბესომპიერის სიკვდილის შემდეგ, იმის დასწული მოვიდა, მე
 ვოკული ქონება ბიძისა დაუბრუნე იმას და მხოლოდ ჩემთვის იმისი
 მორტრეტი დაკინარჩხენე, ამ შემთბევეისთვის ვეკლან ჩემს დიდუ-
 ლოვნებასედ ღაშარკობდენ და მატებდენ. — მე უმისოთაც საკმაო
 შემდეგა მქონდა, და დიდი სიმდაბლე იქნებოდა გამეცარცვა ვაწვილი
 კატი, რომელსაც თავისი არა ჭჭონდაც შემდეგა. —

აი, მე კვლად დავრჩი ქვეყანასედ მარტოკა, ვეკლანსაგან დავიწე-
 ვული. ვის დარჩება სიმდიდრე, რომელსაც მეც შეწევია სტუმრად
 სიკვდილი? ვინ მანუგებებს, ვინ მომივლის სიბერის დროს? —

(შემდეგ წიგნში გათავლება.)

ისტორიული მიმოხილვა

რუსეთის ღ სექარაკელის მეფეთა შორის

რუსეთის მოციქულებს ქქონდათ საიდუმლოთ რწეკა მეფე კოსტანტინესთან თეიმურაზ დაკითხის შვილსკედ. მოციქულებმა უთხრეს, რომ რუსეთის მეფის ბძანება იყო აღექსნდრეს გავსაზნა იმისათვის თავის შვილის შვილი თეიმურაზ, რომლისათვისაც რუსეთის მეფე ფიქრობდა მიეცა თავისი ქალი ცოლათ; მაგრამ ნდვლად ამისა იმისმა ბიძამ გავსაზნა თეიმურაზი სზარსეთის შსთან, ამ მიზეზით მოციქულებმა გავსაზნეს რუსეთის მეფისაგან მოწერილი წიგნი ამ ხაგანსკედ შს ხახთან, რომელმაცა უზახუსა, რომ, რადგანაც ოსმალები ავიწროებდნენ იმ უამად სზარსეთსა, ამისათვის ვერ დრო არა ქქონდა მიეღო მოციქულები ღ შსუსი მიეცა, მაგრამ აღუთქვამდა კი რამწამს დაბრუნდება ქალაქს განჯაში, მაშინვე ამსკედ ზახუსს მოხრემდა ღ დაუმტკიცებდა რუსეთს თავის მეგობრობას. — დროება გადიოდა, მაგრამ ამ აღთქმის ბოლო არა ქქონდა. შემდგომს რუსეთის მოციქულებმა მოაგონეს კოსტანტინეს, თუ სურდა დაემტკიცებინა რუსეთისათვის თავისი ერთგულება, მიწერა შესაბასთან, დაესწია როგორმე თეიმურაზ ბატონისა შვილი ღ გავსაზნა რუსეთის მეფესთან. ამსკედ კოსტანტინე უზახუსებდა, რომ თეიმურაზ იმყოფებოდა სრულს შსის ქვეშეკრდომბაში, — ამს გარდა ის იყო მიცემული ნებით თავის მძის აღექსანდრესაგან იმ აზრით, რომ მიეღო იქ მაჭმადის ხარწმუნობა. რა განვლო რამდენიმე დრომ, კოსტანტინე მივიდა რუსეთის მოციქულების ხასხაკათ სადგომსკედ, დაწყო

დახარაკი და შირველადვე ჩამოუვლი, სიტყვა აღექსნადრეს ორგულთა
 ბასედ. იმან უთხრა მოციქულებს, რომ აღექსნადრეს განგებ გავგ-
 ზავსა თეიმურაზ შასთან, მოერიდებისა რა არას რუსეთის მეფემ არ
 წაიყვანოსო. მაგრამ თვითონ კი აღუოქამდა, რომ მისწერდა წიგ-
 ნს შასსა, და სთხოვდა თეიმურაზ ბატონისშვილი გავგზავნა რუსეთ-
 ში. ბოლოს რა ეს ასე დასკვირეს, კონსტანტინემ გაისტუმრა მოციქ-
 ულება ქართლისკენ გიორგი მეფის საბძანებულში. ამათი აზრი მანტ
 ის იყო, რომ აქ უნდა მოხუდიყვნენ, შესახებ გიორგი მეფის მისათ-
 ხოვარის ქაღისა.

15 აბრილს, მოციქულები მოვიდნენ ქსნის ერისთავის მამულში სა-
 დაცა მიეტება თვით ქსნის ერისთავი, რომელმაცა აცნობა, რომ ბძა-
 ნება იყო ქართლის მეფისაგან მიეღო ისინი კარგათ და რაც რამ
 საჭირთ იყო, უოველითერი მიერთიკავთ, ამას გარდა დააყენა ისინი
 საქართველოს სამსლგრიტგან თხოიმეტს ვერსხედ. ქართლის მეფემ
 გიორგიმ გამოუგზავნა მოციქულებს ეპისკოპოსი თეოდოსია და ერ-
 თი დიდებულთაგანი ასლამას ბეი, თავისთან მისაწვევად. 27 რიცხვში
 მოვიდნენ მოციქულები იმასთან, რომელმაცა გამოაკება ორი ეპისკო-
 პოსი და ერთი საბერძნეთის მიტროპოლიტი, 28 რიცხვს, გიორგი
 მეფემ მიიღო თვის საკუთარ კარავში, სადაცა არ დამკდარა, მინამ
 დახარაკს გაათავებდა მოციქულებთან, მაიღო მეფის წიგნი და აკოცა
 ბეჭედს. მოციქულებმა უთხრეს, რომ რუსეთის მეფე შაა არის მიი-
 ლს ქართლი თავის მფარველბასაქვეშე. ქართლის მეფემ მიუგო, ო
 რომ ამასედ ის დიდად მადლობელს არის და შაას მიიღოს რუსეთი
 ქვეშედლობა და მოთხოვდა ბოდიშს, რომ აქამდისინ ვერ გავგზავნა
 ეფესთან თავისი მოციქულები ამ ხაგასხედ.

2 მაისს, გიორგი მეფემ გამოუგზავნა სადგომხედ მოციქულებს
 ეპისკოპოსი თეოდოსია, სონის ერისთავი და ერთი თავის კარისკაცი
 დიდებულთაგანი, რომელმაცა ეწოდებოდა ასლამას და დახარაკა, გამო-
 ცხადებისათ მადლობა რუსეთის მეფისაგან ასე შატკის მიტროპოლიტის
 და უფრო ამასედ, რომ აბედიერებს და სთხოვს თავის შვილისათვის
 ბორის თეოდორისათვის ცოლად, გიორგის მეფის ასულს ელენეს,
 მაგრამ დიდად კი ეშინიან სძარსეთისა და ოსმალისი, რომ უფრომე-
 აწუხებენ საქართველოს, რა შეიტყობენ ამ გვარს ამათ კავშირსა რუ-
 სეთის მოციქულებსა მიუგონ, რომ რაკი რუსეთის მეფე თავის შვილს

ბორის იუკოდორის შერთავდა ცოლად ქართლის მეფის ქალს ელენეს, & რაკი მოყვრობა ეჩვენებოდა. მამის რუსეთი მრეულ თავგამოდებული იქნებოდა & ქართლას მტრის თვითან მოაჯერებდა.

გიორგი მეფემ მიუგო, თუმა თანხმად არას ის თავის ქალას ში თსოკებასედ. მაგრამ მალე კი არ შეუძლიან განსტუმროს რუსეთში რადგანც ჯერ სრული წლოვანი არ იყო. ამასედ მოციქულებმა უმასუსეს, რომ მანც ბატონისშვილას ელენეს წაყვანა ექს თვესედ-ადრე არ შეიძლებოდა. ამ ექვსის თვის განმავლობაში უნდა მოეშადებინათ & ესწავლებინათ კის რუსული, იმათი ჩუქლებს & ხახიეთები, მინამდისის სრული წლოვანი შეიქნებოდა, ამის გარდა გიორგი მეფე არ შეწუხებულყო თავის ქალასთვის გვას სარკვედ. რადგანც რუსეთის მეფემ ხამეზავროდ დაუნიშნა ორასი თუმანი, მოციქულები ჩაგონებდნენ გიორგის ფოველ სარგებლობას ამ გვარ მოყვრობისგან წამომდგარს, ამის გარდა ქრისტიანობრივი სარწმუნოება იქნებოდა მეუღრო & მშვიდობიანს მდგომარეობაში.

მამის, გიორგი მეფე სრულის გამყოფილებით დათანხმდა, თავის ქალის გათხოვებასედ & ეს კითყოფილება გამოუცხადა რუსეთის მოციქულებს, რომელთაც დაუნიშნა რვა მისი ბატონისშვილის ელენეს ხანასავად, თამარ დედოფლის სენაჟი (გიორგი მეფის მეუღლის) რუსეთის მოციქულები მოკიდნენ ელენე ბატონისშვილას ხანასავად. ბატონისშვილა ელენე იყდა დადს ბალაშკედ; თვალმარგალიტით მოჭედისედ; დედა მან დაფენილა იყო ოქროს ქოვილითა. შემოთგან წამოსხმული ქონდა ელენეს წითელა სვერდი ოქრომკედით ნაკერი. წამოსახამ ქვემ ეცვა სრულებით ოქრომკედით ნაკერი ფარჩეული. თავსედ ესურა თვალ მარგალიტით მოჭედის ქუდი. მარჯვნივ უჯდა ბეზა (გიორგი მეფის დედა) ხოლო მარცხნივ დედა, — თამარ დედოფალი, მეუღლა გიორგი მეფისა. ამის ეცვა კავი სავრდის ტანისამოსი, ეს თაღსება ამასათვს ეცო, რომ იმასი ეს ალექსანდრე დადი ხანი არ იყო, რაც მოეკლათ. რუსეთას მოციქულებმა ტატიშევმა მძიმეთ თავი დაუჭრა & მთარო სხიუქრად რუსეთას მეფის ხასკლობასედ. ორმოცი ნაჭერი ხამური ბეწვეული, რომელსედაც მადლობა უთსრეს. ამის შემდგომს გიორგი მეფემ უმანა თავის ხსუნს, ამდგარიყო ფურსედ, მერე მოიღო ლეწამი, გაუსომა ტანი & მისცა ტატიშევს, რომელისათვისაც გამო-

ეტანებინა ეს ზომი რუსეთის მეფეს & რომელსედაცერთი მტკაველი დაბადი იყო ბარონის- შვილი ელენე. — ელენე თუძდა ან იყო ღამაში მ-გრამ სხე ქმნდა სხნამოვნი. შირის- სხე ქმნდა თუთნი, თვალეზი შვი. რსვინი თუძდა ანა დიდი, მკრამ წესიერი, თმები წითლათ შიღობილი, ტანი ქმნდა მხნრული. მკრამ მტევე წვრილი სიემსწილისა გამო. გიორგი მეფემ უთხრა, რომ მამინ ის იყო რსრა წლისა. მის ქალისა ლუარსაბ, უფრო ღამაში იყო დასედა. მსოლოდ მეტად გამიდანი იყო. ამის შვიდგომს გიორგი მეფემ გამიყანა მოციქულები მეორეს კარაში & ჰქონს. რსრა თქმობდნენ ისინი. თინი იყო ამისი ქალი რუსეთის მეფის შვილის ცოლობისათუ ანა? მასედა უბანი-ისეს მოციქულებმა. რომ ელენე ბარონისშვილი თინი იყო ამისი მეფის შვილის ცოლობისა & თხოვის ნება მიეცათ წიყანათ თანი. გიორგიმ უთხრა. რომ თვითან ისინიციდაძენ რომცონდ ბარონს ანის ელენე. & მამამსწათ ჩვეულებით. მანამ თორმეცობის წლისა ან მიქმნებოდა. ქალის გათხოვება ან შვიდობოდა. ამის გაბდა. თნი შვილი ჰყანდა. ერთა ვაჟა ლუარსაბ, რომელსაცა უწოდებდა თავის თვალის ჩინად. & მეორე ქალი ელენე. რომელიცა იყო იმისი უთლის გამომიხარული. ეს თინივე შიდაინდინი გიორგი მეფის ბედნიერებასა. & მესამეს მითით ქაყნის ჩუბობით რომელსა ქალის თხოვებან. ხამევე ჰქონსამენ ნების დართანს & თუ მესამოცად ალოარბ. მამის უყარბ წიდაც მოხდება. — ამისთვის რუსეთის მეფე ან უნდა ანქარბის ამ სავანედა.

რუსეთის მოციქულებმა უთხრეს გიორგი მეფეს. ეს მანც ექმნა & დათვიან რუსეთის ქვეყნდომობადა. & რამესი ათნი შვიმნილიყო სრულა წლოვანი. გაეცანათ რუსეთში. ამსედა ღამის-ასიდა გიორგი მეფე. თნივე მითივ დათვიან. ხალი მოსწერეს & თვისის თურდობა გადვადის თვისის გრამოვანი მოსწინებულა იყო. რამესი ელენე მიქმნებოდა სრული წლოვანი გაეცანათ რუსეთში. — მანამდისინ უნდა გაეცანათ მოციქულები. ერთი თავისი ბიძა ხოსრო & მეორე მისიკობოზი თვოდობისა. — რა ეს გათავის. გიორგი მეფემ მისწერა წიგნი რუსეთის მეფეს. რომელც მამამსა სწერს წიგნსა, & 8 ვანტუმბა ტატიშვიი მთელის თან მოყვანალის სვიტით. —

1. მკჳმად და ხალჳყნი:

(ხათარგმნი)

მკჳმად იეულამბარი დაბადებულა 570 წელსა ქრისტეს შობითგან ქალაქსა მკკასსა, დედა მისი ამენა იყო იბრაელის ქალი, მამა აბდულა იყო კეთილშობილთაგანი კორეიშიტის გუბარისა, — აბდულა გარდაიქმალა ასაღ გაცდობაში. შემდგომ სიკვდილასა დასკოვა მხოლოდ სუთი აქლემი ჭ ერთი იეფიომხელი ტუქს. მკჳმად წელიწადსკდ მკჳმადის დედაც გარდაიქმალა, მამან დაბადებულა მკჳმადი აიყვანა თავისთან იმისმა ბიძამ აბუთალიბმა.

აბუთალიბს ებარა ზედასხედველობა ქაბასა, რომელაც იყო ხასალსო არაბების ხალოცავი ადგილა. მკკის ხალოცავში შესასული იყო შავი ქქა. იმას ზედა არაბნი წარმოადგენდნენ, რომ გამოგზავნილი იყო ღუთისაგან აბრაამისათჳს გაბრიელ ანგელოზის სელიათ. * რომდესიც მინდებოდა ესხალოცავი, მზგავსად მისა, ვითარცა ქრისტეანენი მიდიოდნენ იერუსალიმსა ხალოცავთ ხაულავისადმი უფლისა

* ამჳვიქსკარემოება ეყოფილა, ეურანის სწავლებითა: აბრაამ ყოთილსა თეიქრის შვილი, უამსა მეთობის იეკვიბტის აზარია მეთისა, აბრაამს შურთავს ცოლად ხარა, რომელიც ასეთი მშუწნიერი ეყოფილა, რომ აზარია მეთე იმისის სიუწარულით თითქმის შეილილ იყო. აბრაამს შეეშინდა ამისთანა უგუნურის სიუწარულისაგან რომ შემდგომს არა მოსქდესრა ცუდი, გაიქცა თავისის ცოლით არაბის ტანში. ამსაგანსკედ ზღაპარ-მოქმელი ხაღსისა ესე ანობს. გაბრიელ ანგელოზი გამოეცხადა ერთსკელ აბრაამსა, ცნობა მას ბძანება ღუთისა, რომ ამჳნობს ხასლი იმ ალაგკედ ხაღა • ღარმა • მოიბოვა კეთილიც მოქმედი წყარო, ესე ღარ გამოიქცა ხასლიდამ თჳსისა მებატონი აბრაამისა; აბრაამს დამორჩილებით ახარულა ბძანება ჭ მამისუწ

ზერეიანს არაბნიც მიდიოდნენ მეკასა თაყუქანის საცემლად თავიანთ წმიდანებისა. შეიძვერ ჩქარის დაჯების გადმოდგომით მლოცვანი შემოუვლიდნენ ქაბასა, შეიძვერ ემოსნებოდნენ ქუასა, და შეიძვერ გადახროდნენ ქუას მიწის მინდორსა **. სულ ეს ჩუქლეზანი არაინაქამოდე მათ შორის.

აბოთალიბი იყო გამძვერ და გამბედავი ვაჭარი: მალ მალე მიდიოდა შორი ვას და ზოგჯერაც თან წაიუქანდა მცირე წლოვანს მამადის, ეს ემარწვილა აღისარდა სასლხა შინა ბიძისა თვისისა და შეიქნა საუცხოვო ემარწვილი; ყველას მოსწონდა მისი ტანადობა, კარგი შესედულობა, სასიამოვნო ღიმილი, ძალაღი და სასიამოვნო სმა. —

ცამეტის წლას რომ შეიქნა მამადი, წავიდა თავის ბიძისთან სირიაში და გაიცნო იქ ქრისტიანის ბერთაგანი სერგია, რომლისაგანაც შეიღწეო ამან ზოგი ერთი ანბავი სინაის მონასტრისა და ქრისტეს

წავიდა ნახუქსნებ ადგილსკედ; ის იყო უდაბნო, სადაც არა აბოებოდა რა შენობისათვის მასალა, მხოლოდ ამ სიმსუქეს ემუქლა იმითა რომ არაფატი მთა ჩამოიქცა და იქიდან ჩამოგორდნენ ქუქსნი ვიდრე წყაროშთან, იმათგან შატრარქმან აშენა მცირედი ოთხ კუთხიანი ოთახი, და დაარქვა მას ქაბად ანუ ბაიტ ალლაჰ (სასლი ღუთისა) შენობა სულ იყო გათავებული, რაც ქუა იყო იმ შენობასკედ მოისმარა, მხოლოდ მათგანი დარჩა ერთი, რომელმანც დაიწყო საბრძლოდ კუქსა. აბრამს შებრალდა იმისი საჩივარი, უბძანა არ ინაღვლო; მოვა დროება რომ შენ მეტს შატრისა გცემენ ვიდრე დანაშთენს სსკებსა

და მართლად აღსრულდა იმისი წინასწარმეტყველობა, ეს ის ქუაა, რომელსაცა ჰქვიან შავი ქუა, ჰევერ-ელასხნად «ციხ ქუა» ადამისაგან ხმარები ქაბის შენობასკედა, რომელიც დაიქცა წარღვნის დროს

** ეურბან. ბაიზამის დღესა ყოველმა მლოცვაშმა, უნდა თავისი სასამღეთო დაჭკლას ღურამდის- ესე იგი შუადღემდის. მიწის მინდორში მლოცვანი უნდა დარჩნენ სამს დღეს, ეს დროება იმათ უნდა გაატარონ ღოცვითა; ყოველ ღოცვის გათავებასკედ უნდა გაიხროლონ თვითთა ქუა, რომელიცა აუკრეფიათ, ყოველს ჰაჯის ანუ მლოცველს შვიდი ქუა მეშარში მოსედულებში მდებარე მიწისა და არაფატის მთის შუა დიდს მოგროვილს გორაკსე, იმით წარმოადგენენ ამოხრცვასა იბლისისა ანუ კმპანისა.

ხარწმუნოებისა. თოთხმეტის წლისა იყო, რომ გაქევა თავის ბაბას. თან უარში თავიანთ მტერთან, იქ გამოაჩინა დიდა ვაჟკაცობა. როდესაც შეიქნა ოცდასუთის წლასა, მიუდგა სასლხა მდიდარს ქრისტიანსა. სადიდუისა, ისევ თავისი კრედიტის გარისა. — ბევრჯერ წავიდა ის იმისთვის სხვა ქრისტიანებში საკატროდ, მაღლობის მავიერათ გათხოვდა მამადსედა ჯ ამ შემთხვევით შეიქმნა მდიდარი ვაჭარი.

2.

ვაჭრობითმა მოგზაურობამან, დიღმა ალებ მიცემამ შეკვამა, შეიღნებზედ ჯ ქაბაში, გააღნეს მამადი ისრაელუბთან ჯ ქრისტანუბთან. ამალაში ამის თქალა გასაიდა. უფრო საკეთრუ მენობა შეიქმნა თუ რა არის საჭირო თავის ქრისტიანთათვის, იმან შამიწრო დარემს ხარწმუნოებისა ისრაელუბსა, უთანხმობა ქრისტანუბთან მოარწმუნეთა შორის ჯ არ მოინდომა მაღლობა არცა იუდეებისა ჯ არცა ქრისტანუბის ხარწმუნოებისა. იმანი ქრისტიანთა გამოეკრებულ იყო ამოდმორწმუნება, ჯსაღნეს იყო ერთმანეთში გაუოჯულ ურადესე გადამტერებულ თანუბებად, რომელნიც უნაყოფიერო ბრძოლაში მოკლდებოდნენ თავიანთ უკეთესსა ძალასა. ორმოცის წლას რომ შეიქმნა, მამიწ უთხრა მამადს თავის ცოლსა, რომ ერქმნა, ვითომც იმან (კურთსეული ღამე) როდესაც იმან ეძინა გარის გამოქვამულში, წარმოუდგა იმან ანკელოზი ჯ უთხრა: მამად, შენ წინაქანუბებად საროდუთისა, ჯ მეც გაბრეული ვარო, სადიდუამ დაუყურა მამადს ჯდაიფიცა მასზედა. ვისაც უჭარბეს ხელში მისი ხელი, რომ მამადი წინასწარმეტყუწლია. მერე დაუყურეს, მამამ სადიდუისამან, ალაამ, ცირა წლის ემარწვილმან შეიღმან ახუთალაბამან, შემდგომში მრავალ ზატრიცემულმან ახუ ბეჭირმან (ქმმარატი მოწამე) ჯ მოადგილე მამადისა ჯ მოანამან მისმან შეიღმან, რომელსაც მამისუწგანთავს უფლება მიხცა.

3.

სამს წელიწადს ჩუმად ცდილობდა, ძლავს იმოკა ორმოცი კაცი თავისი ერთგული. მეოთხე წელიწადზედ გაბედა ცხადათ სასაღნოდ გამოხელა წინასწარმეტყუწლად. იმან მოინატოვა თავისთან ორმოცი კაცი სადილათ, თავის თუნუბის კაცებისა, დაუსუდა მათ ზურითა, ბატონის ხორციითა ჯ მარწითა. იმან თქო, არავის შეუძლიან ჩემს გარდა, რომ თქვენს საკეთე ციოლთ, მე მომაქმეს თქვენსთვის კითილი

აქაურის ღ საქაოს ცხოვრებას, ნება დეჟიანს აძის, რომ მე მოგ-
იწვიოთ თქვენს მახანს. ვისა გხურნთ, რომ იყოთ ჩემ ჰეზირაჲთ (მე-
მწეო), ვისა გხურნთ მიღებად რომელიმე ნაწილის ჩემის ცვირთისა,
ვისა გხურნთ იყოთ ჩემ ძმად, მეგობრად ღ თანა შემწეო, ანაჲს
გხედა, რომ მას, ანაჲსკად უზახუნობს. მსოფლიად ყველასკად უნცროს-
მან ღ ყველასკად უნარტისმან იქ მუდამოთავან აღაჲმ, შეიღმან აბუ-
თაღობასმან, შესტა ადგალითავან ღ დამისა; წინასწარ მეტუქტლად,
მე მხურან ყოფინად თქვენს თანა შემწეო. მაჰმადი მამინვე მოკსვიან
აღის ღ ხსენებნად უბძანს დაუმორჩაღლით ამანო, ხელეყვადი გაიგ-
ისკს ღ დაცინებაჲ უთხრეს აბუთაღობისა, რომ შენ ესღა ვალდეჲჲ
სარ დაუმორჩილდე შენს საჲეთარს შეიღსა.

ყურადღება არ მიიღო ამ დაცინებასკად. მაჰმადი დაუღაღავად აწე-
რდა თავის ზღანებს. ის ქადაგებდა სასკად თავის გჰაროჲნობის
განებთან ღ საძუალ თავჯანისმტეჲლებთან მეკვაჲ. ბეგინა ყურს არ
უგდებდნენ იმას ღ თანდათან ემატებოდნენ იმას წინ აღმდეგებს; თე-
ციანს მაჰმადისმეტობარნი ურჩევენ მას, რომ სკელი აიღოს თავისის
აწგრობგან. ამაჲსკად მაჰმადმა უზახუნს, უკეთუ ჩამიღონ მორტუქტსა ელ-
ში მსე ღ მარცხენსი მთჲარე (ესე იგი, უკეთუ დამიზინდნენ მე მო-
ტემად უდიდებისა სარტებლობისა), მე მაჰმადს თანახმა არ შევიქნები
უკუდგომად მისგან, რაღცა მომიფიქრებია მე.

ძლიერი წინააღმდეგობა მოიზოვა იმან კორეიმატებში. მათ ძალა
დაატანეს უმეტეს ნაწილისა ამის ერთგულთა (83 მამა გაცა ღ
18 დედაგაცა) გაქტეჲვად ასლეს ეფიომიაში. შეადგინეს კავშირი
წინააღმდეგ მაჰმადისა ღ ქალღმრედ დაწერილი განჩენი მასკად
ჩამოტეჲდეს ქაჲში. — ამაჲსკად მაჰმადიც უღონოდ დარჩა, რომ უნდა
დაეტოვებინა მეკვა. მსოფლიად ბიჲ მისი აბუთაღობა გამოქსარჩლას
მას, მაჰმადიც მოიზოვა დონისმიება — კორეიმატების კავშირის დარღ-
ვეისა. იმან გამოუცხადა აბუთაღობისა, ვითომც ღჲრთს გამოუგზავნიან
დიდი ქარიშხლი, რომელსკად იმ განჩენით ასოები თვითო სკითთად
დაუსრუტია, თვინიერ სასკელისა »ღუთისა, მართლად განჩენი
გამოჩნდა დასრუტლიად. კორეიმატები განკვირებულ შეიქმნენ ამ
შემთხვევასკად, ვითარცა სასწაულ-მოქმედებასკად ღ შესტვალეს თავ-
ონთ კავშირი.

ამ დროებში 629 წელს მოგვდა ახუთალიბი & მაჰმადის მეუღლე ხადიდჯად გარდაიცვალა, ეს ორნი ბევრს შემწეობას აძლევდნენ მას. — მაშინ მოიწვია თავისთან მაჰმადი მეორე ბიძამ ალაბაზმა, მოადგილემ ახუთალიბისაჲს ქაბის ზედა მხედველობისა. — მაგრამ მაჰმად უმეტესად იმედნუფლობდა თავის თავზედა. იფიქრა, რომ თავის გუჰარის საღსთან ვერ შეიძლებს უფლებასა, ის მიბრუნდა უფროს უმეტესად უცხოის საღსთან, რომელნიც მრავალნი მოსულიყვნენ მეკკაში, ვითარცა ვაჭრობასედა, ეგრედცა ხალხიცათ ქაბისა, თქმულითა ახალის ამაჰებისა. შეიძლო ამან მეგონებად ბევრს კაცსა, რომელთაც დაუფერეს. — უმეტესად ღირს სახსოვარია, შემდგომი თქმულთა მდიდრად შემოვლილი წარჩინებულად, ყოველთჳს მოზიდვისათჳს არაბებისა. გამოსატული სიამოვნებითი წარმოადგენითა,

ერთსელ მაჰმად ფელაშბარს ეძინა გარეთ ცის ქუჩაზე მეგობის ხანლესა. იქ გამოეცხადა იმას მთავარ ანგელოზი გაბრიელ შესამოსითა მოქსოვილის მარგალიტითა & ოქროთი, იმან ამიღო მაჰმადის მეგრდისაგან გული, გამოსწორა იქიდან შავი ცუჰარი, ანუ თესლი ჰირველ შობითგან მოყოლებული ცოდვისა, & აიკსო ისი სიბრძნითა & მოწყალებითა. ისეკ გული ხანდო თავისეკ აღაგასა. გაბრიელმა მოგუჰარა მაჰმადს თეთრი ცხენი, აღბორავი. — მწწრათვი ვითარცა ელჳ & ღაზარავის ნიჭის ბქონებელი, წინას წარ მეტყუნლმა, მოინდომა შევდომა მას ზედა, მაგრამ მეცნიერმა ცხოველმა არ მოუშჳ, & ხულ ყაღსზედა დგებოდა, & შეიქმნა ყურადმღებელი მხოლოდ მაშინ, როდესაც მაჰმადი დაჰპირდა, რომ იმას სამოთხეში მიიღებს. ოდესაც ეს ხატეჳა გაიგონა წინსწარმეტყუნლისაგან, მაშინ ცხენმა მოუშჳ & განმგებლობითა ანგელოზისამ, ერთი თჳლისსამსამებაში მოიუჰანა მაჰმადი სინაის მთაზედა, იქიდან ბიფლეეში, ბიფლეეშიდაცა ეერუსალიმში. ყოველგან ამ ადგილებში წინსწარმეტყუნლმან ილოცა; ეერუსალიმში ღოცულობდა ის ერთად აბრაამთან, მოხესთან & იესოსთან. აქედამ ანგელოზმა წაიუჰანა ის მარტო) აღბორავი დარჩა ეკლესიის კარებთან, აიუჰანა კიბეებზედა, რომლის ფეხები შედგენილი იყო ოქროსი, ვერცხლისა, მარგალიტისა & სხუჳ მკირფასის ქუჩებისაგან, ეს კიბეები იყო აღმარ თული ყოველსეკ შეიღსა ცასა. ყოველი ცა ცალ ცალეკ იყო ერთი მეორისაგან, ამ სიმორითა, რომ კაცობრივის შემღებთა & ღონის ძიებითა

შეიძლება და წახლება ვიდრე სუთასწლამდის, მაგრამ მაჭმადმა თავის წინა ძლიერითა გადაფრინდა სულ ეს ადგილები ერთს წამსყდა. რაც დიდებულება ნახა იმან აქა, იმისი აღწერა არ შეიძლების, ერთ ვერ გამოითქმის. ყოველგან იყო რქირა და ძვირფასი ქუჩები, ყუჩულები განწმენივადებულნი სინათლე, ყოველს ცაში მიეკვებებოდნენ და პატრიარქები მანქმადნა, ანგელოზნი, პატრიარქნი და წინასწარმეტყველნი უწინდელის დროებისანი. გაბრიელმა შეიძლო ასრულად მსოფლოდ მე-შვიდე ცამდის, საიდანაც ისმოდა ხმა ღმთისა, მაგრამ მაჭმადი უფრო მაღლა ავიდა და წარდგა წინაშე ტახტისა ღმთისა. ეს ტახტი ეჭინა ანგელოზს აწრვილს, უდიდესის ტანითა ვითარცა ადამსაგლეთითგან დასაგლეთადმე. აწრვილსა ქქონდა ერთი მილიონი თავი, ყოველს თავს მილიონი შირი, ყოველს შირში მილიონი ენა, ყოველი ენა ლაზარაკობდა მილიონს ენებზედა, და სულ ერთად ესენი დღისით და ღამით ადიდებდნენ დაუფარებელიც დიქრთსა, ღმთის ტახტს შემოდამ და ყოველის კარის აავსებდ შედივე ცინა ასე აწკრია: არა არს დიქრთი თვინიერ ღმთისა და მაჭმადიც მისი წინასწარმეტყულებია.

მაჭმადს თავბრუ დაესხა, მსოფლოდ ხმა შეესმა ერთი, რომელმაც უთხრა მას, მიდი და მიასლოვი დიდს უმაღლეს დიქრთსა, მაჭმად მიუასლოვდა და დიდს ხანს ელაზარაკობდა დიქრთსა. მიუმტრავს ბელი სიკვობება, საკრეული ნეტარება, შეკებრა ამის სულში და მიიღო სრულიად დარიგება ნებისა ღმთისა, და ნაბანები იყო, მაჭმადმა არას დროს არ გაჭყოს სასული თვისი ღმთის სასულისგან, და ყოველ არაბისათვისაც დიქრთმან განაწესა აღსრულებად დღეში სუთჯერ ღოცვა. ლაზარაკისა შემდეგ, მაჭმად უკან დაბრუნდა. გაბრიელმა ისევ იმ პირუტყვსა სავსედ ჩამოიყუანა და მოვიდნენ ისევ იერუსალიმში. იქ მაჭმად შეკრა თავის თეთრს ცხენსედა და იმ დამესვე მიეწია მკვასა *

*. ეს ლაზარაკი რომ გაათავა მაჭმადმა, იმისმა ბიძამ აბუჯალმა უთხრა: ახა ადგე შენედა, მაჭმადი ადგა, უთხრა, ახა აიწიე შარჯენა ფესიო, მაჭმადმა აიწია, მერვე უთხრა, ახა მარცხენც აიწიო, მაჭმადმა უნახუნა, როგორ ავიწიო წაიქცევიო, მას თუ აქ ფესის აწივით წაიქცევი, როგორ ასრული შენ შეცნასო?

ამ გაბედვით, გრცელს მოგონებს, უნდა საღსი შეეყვანა საფიქრუბელში, რომლისა წარმოდგენა უოკელთს ნაუოფიურად იქნების, თუმცა ზირველს თქმასჯედ მაჭმადისა დასტინოდნენ ჭ მსოლად შემდეგ დაიწვეს რწმუნება. — აბუბექირი უწესლას ურწეკვდა, რომ ირწმუნონ, ვინაფთგან იმისის ჭარით უნდა იუოს სულ მართალია, რასა ც გუცტნობებს დჷთის წინასწარმეტყველი.

5.

2 მალიად მოუვიდა ჩინებული დროება მაჭმადს. მცხოვრებთ იატრების, (მედიანისა) დიდის სნის გადამტერებულთა გორეიშიტებთან გამოურსადეს თავი თვხი სასარგებლოთ მაჭმადისა. გამოცხადებულად თავიანთ მიგზავნილის კატებით დაჭზირდნენ. უკეთუ ვინმე კრწოდეს მას, მიიღონ იმათ მაჭმადი ჭ დაესმარონ იმას უგანასწენელს გაჭირებადის. ამის სამაგეოროთაც, მაჭმადმა დაჭზირდა, რომ არ დასტოვებს იმათა ჭ თუ მოაკლდებიან ისინი თავიანთ სიტოცსელსა, იმის სამსახურშია. — დაჯილდოებს მათ სამოთსითა. ამ სახით მოიპოვა მან ერთგულნი, მამაცნი მომხრენი ჭ თავის თავისთვს საფარველებელი, ვინიცობაა თუ რომ აგდებდნენ მას თავის სამკვიდროს ქალაქისაგან.

სამდელოთ ისეც მოხუდა. შეატევს ამაღლების მნიშვნელობა მაჭმადსა კერეიშიტებმა, სელსლად შეჭკურეს წინააღმდეგ მისს ზირობა. სიკვდილი მისი იუო გარდაწყვეტილია. ამას, დ იმულებულ იქმნა რომ გაიქტეს. დამით იგლისის 16-დღესა 622 წელსა, მაჭმადი შეუდგა გზასა, თავისი ერთგულები ვინცა იუწუნენ წინათ გაისტუმრა, მსოლად აბუბექირი მარტო დარჩა იმასთან. ძლივს გადარჩა მაჭმადი უგანამდეკელთა თავის მტერთაგან. — მეოქმესმეტე დღეს თავის თავის გაქტევისა, მიეწია (იატრებს) შემდგომში დარქმეულად მედიანა ალანაბი, ესე იგი ქალაქი წინასწარმეტყველსა. — იქაურნი მცხოვრებნი თრთოდნენ, რომ ის არ მოჭკლან. უფრო ძლიერად გაისარეს, როდესაც მოკადა იმათთან; ამათ კიდევ განმოკარგებით დაჭზირდნენ, რათგან იუწუნენ მისი ერთგულნი. ეს გაქტევა, რომელიც ანგარიშით უნდა საღსთან დაემტარებინა მაჭმადის ღირსება, უფრო უმეტეს აამაღლა ჭ განაბრწეინვალა მისა სახელი ჭ დიდება, ამისთვსაც, იმისმა მოადგილე, საღიფმა ომარმა იმისი თარიღი მედინაში იმ დღითგან დასდო, რომელშიც გაიქტა მაჭმადი (ჭაჯირი)

ამ დროითგან, მანამდე მისცა თავის სწავლებასა უმეტესი სისრულე და განსაზღვრება, უმადლეს სარწმუნოებასა, დასაწყისიდან მისგან განწყობულისა: «ღმერთი არს ერთი და მანამდე მისი წინაწყობა მეტეველი». შეერთა მან ნამდვილი დარიგებისა აღსრულებისა ნებისა ღმრთისა (ისლამი) ხელთყვანს დახარისხს, ლოცვისა, მოწყობების დარიგებისა, მიუცდილებელის რისხვისა, რომლისაგანაჲ ვერც ერთი კაცი ვერ წავს. ჯილდოვრად და დასჯარად. — მანამდე აღარ დასრულა წესისამებრ დაწყობილი სწავლა. ის სწერდა, დროებით თავისთავს დარიგებასა ცალცალკე თურცლებზედა და უკანაჲდ საღმრთისა. ყურანის სასკოლოთ. მანამდის სიკვდილის შიშით, მოადგილემ მისმა, სალითმა აბუბაქირმა, ხელ შეკრება ის დაწერალი თურცლები და შეადგინა ერთი წიგნი, რომელიც გაყოფილარის 11 თავად, დაარქვა მას ისევე ყურანად. —

7

უწინარეს გაქცევისა მედინაში, მანამდე განაგრძო თავისი სწავლანი. მხოლოდ დარიგებითა, და თავისი მტრების შეწუხებასა და მოთმინებით უზსურსებდა; მხოლოდ ესლამი აღსრულების სლამითა მქადაგებლობისაგან შეიქმნა საშინელი სარდალი. ბრძოლა ურწმუნობთან შეიქმნა ესლამი აღსრულებად მანამდის მოწმუნეთათვის. ცნობილი სისლამი, დანთხეული ღმრთის საქმიანად, ღმრთი ვარჯიშებულა იარად ქრისტეს ეუბნებოდა მანამდე თავის მოწმუნეთა, შეადგინა დიდსა მადლსა, ვინცა ორს თუშს იმარსულას და ილოცოს, ვინცა ომში მოკრძობა მას შეენდობა ყოველივე მისი შედგომილებანი, სამართლის დღეში იმისი დაჭრილობა (არა) ისე იბრწუნებადებს, ვითარცა სათელი, და მათი სურნი ემსგავსება კითხვარსა და შეკრებას და ის მშვენიერს ედემის ბაღში. ის მოიხარებს იქა ოქრომკედით და აბრეშუმით ქსოვლის ბაღებზედა. მდინარენი თათლისა, რძისა და ღვინისა მოიძინარებენ მასთან, ჩინებულნი საჭმელნი ყოველთაჲ მათი იქნებიან მისის სიტყვებისათვის. — მასთან ყოველთაჲ ემუსაბილებანი შავ თვალნი ქალნი მშვენიერი ვითარცა მარ-გალიჩნი, და იგუნდნი, საუკუნოდ ახალგაზდანი, კშინანი სინარსა რითა და ისინი თავიანთ ქალწულებსა არ მოსცდებიან, თუ გინდა რომ გათხოვნილი იქნენ. — არასდროს არ შეიძენს ის უბრალო ღმრთისა, გარეშობისს მხოლოდ შეიძენს სისამარისა მთქმელნი საუკუნოდ მხოლოდ სიტყვებ

სედა. — წინააღმდეგ მისსა სწამნელნი არიან ტანკუქანი ვოკოხეთის ვითარნიცა მოაწიკენ მას კაცს არა სურდა ბრძოლა ისლამისათჳს ანუ ვინცა სრულად უღმერთოთ დასტოვა იხი. ის შიარდები განუქრობელს ცეცხლში, ი მისთვის არ იქნება არ სიცოცხლე ჭ არც სიკუდილა. ოღონც რომ დაიწიას მანა ტყავა ვოკოხეთის ცეცხლში იმავე წამსვე ამოუვა ასალა კანი, ოცდაათა ადღ იანის რეინის ჟსკვიით მობძეულა იქნება. იმა ს მეტი ღონის ძიება არ იქნება, სსკმელი მი. სი უნდა იუოს აეროლეუელი მძოვრი ჭ სხსმელად ადუღებელი წყალი. — ამისთანა სწავლათა, მსმადი შეკუგლიანებას ჭ აძლეკდა მსრეობასა თავის ერთგულს კაცებს, — სხეურველის უმძობობით დაწმუკნებულნი მიდიოდნენ ომში ჭ მტერს დაამარცხებდნენ. —

8

შირქსლად. მსმადი გზაჳნიდა ცოტას ჟარებსა, რომ დაეცნენ კორეი. შირებისქქსერებსა. — შირქსლა ვამარქუბა ქქანდა ისინა სსკმე მსრე-მუნებელნი ძრიელ მტერსედ იმარქუბდნენ — მეორეს ოში, როდესა მიდიოდნენ სიასლოკეს მედინისა, მსმადი დაიჭრა ჭ დამარცხდა. — მსოლოდ იმან მტერიცედ მიიხიდა უბედურებას ჭ ცნოდა თუროგორ უნდა დაიკვას თავისი კსთობარი. თავის ერთგულს კაცებთან. მსოლოდ კორეიშინი შემდგომ წელიწადს დაეცნენ მედინასედ ჭ იუქნენ დამარცხებულნი. — ამისთანა ვამარქუბამ უქორესად შეკუგლიანა მსმადი ჭ მოკმარა რიცხვი იმისი მადიდებულებისა. არ იკმაყოფილა ომითა კორეიში კებთან, მსმადი დაეცა თავის ჟსრითა სსქს არაბისტანის თოსუქებსედაცა — ვარდა ამისა არაბისტანში მცხოვრებთა ურეებსედაცა. — ყოველგან იმარქუქსობდა; ყოველგან ემანოდათ იმისი, როდესაც დაამარცხა თავისი წინააღმდეგნი, უბიანება ყოველგან დასოცონ რქქსნი, ვითარცა მტერნი სარწმუნოებისანი. — ამ სხსით მიიწია, ცოტა-ცოტად უფლებასა ჭ დიდებასა; უქორესი ნაწილი არაბისტანისა მიუდგა იმან ჭ 682 წელს მოიწქქდა მიღებად ისლამისა სწარსეთის მეფის სობროუსა, აღმოხაკლეითი იმპერატორისა ირაკლისა, მოადგილეს მისსა იეკიმისა, ჭ იევიღზის კნისსა ნალ იამის. — სწარსეთის მეფემ იმპერატორებით ჭ თავმოწონებით დასიკამოგზაჳნილი ქაღალდი. მსოლოდ მოადგილე მის ბედნიერის არაბისტანისა მიუდგა ასალს მომღჳარსა. იმპერატორმა ირაკლიმ, უზახუსა იმის მიწვევასედ სდილობრივის წერილითა ჭ მდიდარის სსწ-

უქრებთან, ეგრეთვე მოახდინა იმისმა მოადგილემ იეგვიტისამ. ნაღ-
იაშიე ცხადათ მიუღვა ისლამსა.

9

მათ შორის, მაჭმადს ჯერ ბეკრი უკლდა, ხანამ მეკასა და ქაბა ან
იყო იმის უფლებასში. მხოლოდ დაპყრობით მეკასა შეიძლება შე-
ყენოს უძალეს ყოვლისა იჭუნეულებისა ტყეშარიტებით მისი წოდ-
ება. მაგრამ, როგორც მიაწიოს ამას. ან იყო იმედი, რომ თავის
ნებით მიეტათ და ძალით ალება ქალაქისა სანაშრათ ენჭუნებოდა: ის
ყოველთაზ ირინესუნებოდა წმინდა ალაგათ ანისათაზ მაჭმადმა.
627 წელსა შევიდობიანობით მიუღვა მეკასა და მოილაზარა კერე-
იმიტელებთან, რომ ნება მისცენ მას მოხუცად ქაბაში, 628 წელსა-
და იქაინს სამს დღეს. უამსა ყოფინისა თაზისა მეკასაში, მაჭმადმა
მოიუწინა სალხი სინანულში, თავის კეთილის ქცევითა და მოიმსრო
თავისკენ თითქმის რადენიმე კორეიმიტელებთანაინცა, მათ შორ
ის მსხე სალედხანა, რომელმანც მაჭმადი დააპარცხა ოგოდთან. მხო-
ლოდ შემოგმში შევიდა მაჭმადთან სამსასურში, მიიღო წოდება მს-
ვილი ღუთისა. 629 წელსა მაჭმადიმ იმ მიზეზითა რომ ვითარცა
კორეიმიტელებს დაურღუნებიათ შეკრულობა მასთან. ათი ათასი ჯარ-
ით მიადგა მეკასა. მაგრამ აქაც არუნდოდა, რომ ენჭუნოს «მათ
დაპყრობელად წმინდის ქალაქის. ის ცდილობდა მოესრულებინა.
თავის მხარეს მორიგება უნდოდაამგრა კერე შეიქალა. მასინ
მაჭმადმა უბანსა შეუკრან სულერთიან ქალაქს გსება, და აღუგრძალა
თავის ჯარებსა კაცის მეჭულეობა. ერთ ბაშათ სალხი კორეიმიტელ
ებისა დაეტყვნ მსხე სალედხედ. იმან დაამარცხა ისინი და გამოუდ
გა იმათა და შევიდა მეკასაში. წინებული ქალაქი იყო ალებული.
მასინ მოადგა გამოჩენილი დროება მაჭმადს თავის სიცოცხლეში
ის შევიდა მეკასაში დიდებით. ჩამოული წითელის შესამოსითა, თავის
საუჭარელს აქლემსედ მკლამარე სკიპეტრი კვლში, უკეთესის თავის
ამალითა. ქალაქმა მიიღო ისი, ვითარცა წინასწარმეტყულებლ და ვით-
არცა მეფე; მაჭმადიც ხალხთან ისე იქცეოდა, არათუ ვითარცა მტერი
მყრობელი, გარნა ვითარცა დიდხულეკანი მფარველი: იმან გამოუტ-
ხადა, რომ მეკასა უნდა იყოს სელუხებელი, თავის უფალი ქალაქი
და ანატიკა მანამდის მასთან შეურბიებელ მტრებს კერეიმიტელებს,
მხოლოდ ათი კაცი, ექვსი მამაკაცი და ოთხი დედაკაცი, გაირინესუნ

მან თავის მოწყალებიხვან, მსოფლად მათვან დასჯა მან ოისნი, უმეტეს შეჩნეულნი თავიანთ ბიწიერებითა. ქაბის ზედამსედუჭღა-
 ვხაზარა იმასთან გორეიმიტელს ოხმანს, მეოფს თვითონ
 მალმალე მსილითა ხალხისა, დიდი არს ღმრთი, შვიდეურ ცხენით
 შემოუტრიალა ქაბასა ღ მერე შევიდა მახ შინა. იქ დანახა კერძნი,
 უბრძანა, რომ სულ დაამტერიონ ღ გარეთ გადაჭყარონ.

10.

მეკვ რამ დიარე, მამადმა ხანქართთ გავსავან თავის სარდლ-
 ები მოხაბრუნებლად თავის სარწმუნოებაზედ, ახლას მეზობლობაში
 რაც სხუა გუარის ხალხი იყო. ორმოც ღ ათის დღის შემდეგ,
 თვითონაც გაჭევა იმათა, ხაცა რომ მივიდოდა, ყოველგან იმარჯ-
 უჭბოდა; ხალხი ყოველგან შემინებული იყო მისგან, თითქმის იჭცა.
 ხაცა იმინი ჯარება იმარცხებოდნენ, — თავისას მსხეობითა ღ გონ-
 იერებითა იჭოდა თუ როგორ უნდა გამოვიდეს ხომიკლისხვან. უხვ-
 ობა მამადს უმატებდა იმის ერთგულხსხსა, ღ მოახლოებდა მას-
 თან. თითქმის სულყოფენი თონემნი არაბისანი, სოგნი ნუბითა.
 ზოგნი ძალითა, იწუნარებდნენ მთავრად ღ ბრძანებლად არაბის-
 ტისა.

ოც ღ ათი ათასის კაცით ღმკრად გავიდა სარაშია. წინაშე აღა
 მოხვლეთის იმპერატორის ირაკლიზედ. დიდის ხომილით აუტასე-
 ბლივს ხიცხემა მიაწია იმან ტახუკომდის. — დამსკამდის კიდევ ათას
 დღის ხავალი იყო. მავრამ კვადრ გაბედა იქილამ შორს წასულ
 იმისათხ ისიც ხაკმაო იყო, რომ უხუჭმა თავის კაცებსა გზა, თუ
 როგორ უნდა აიღონ ქუჩენები, ისინი წააკესა ღ შეგულისა
 დაულალებლე ომისა წინაშე ურწმუნოთა. ებრძოლეთ, იძახოდა, ისა
 როდესაც დაბრუნდაჯარადამ, იომეთ ურწმუნოებთან, არ ზოგავდეთარცა
 დუთისა ღ არცა ხაჩრ დღის დღის მწამელთა, კვრეთუწ წინაშე ურათა
 ღ ქრისტანეთა, ებრძოლეთ მანამდის, ხანამ თანახმა შეიქნებან
 მოცემად თქუჩნდა სარჯისა ღ დაგიმორჩილდებან.

11

მამადმა კიდევ მგზავრობა მიიღო მედინილამ ასულად ხალოცა-
 ვად მეკისა. ამ მგზავრობამ ამაღლა მისი შატვი ღ გასადა მავალი-
 თად უჩნლახათხ მომავალის მოგზავრებთათხ, — დიდის შატვიით
 მოიწვიეს სულ მთელი არაბისტანის მლოცავები უმეტეს ასის ათასის

მართლმორწმუნეებებისა მოსდევდნენ წინასწარმეტყუელსა. — მედინ-
ი დაჲ გამოხულისა წაისო იმან მირონა, სულ კითხულობდა ღოც-
მებსა. ის შევიდა მეკაში თითქმის იხუკ ისე დიდებით, ვითარცა
ამისწინათ, ოდესაც ქალაქი აიღო. — დიდის კეთილმოწოდებით ემთ-
ხვია ქაბახა, მრავალჯერ მალაღის სმით აღიარებდა თავის საწმინდო-
ებასა, ჯ წარმოსთქუა წინაჲ საღებისა რადენიმე ქადაგება, რომ
მლითაც უოკელმორწმუნეთა ასწავლიდა, თუ ვითარა სამღროთა
მოკვლეობა არის მოხუჯა მეკაში სალოცავად. —

12.

ეს იყო უკანასკნელი წინათ მიღება მაჰმადისა. — აქედამ, რომ
დაბრუნდა მედინაში ძალე ავით გახდა, რემელმანც დახსრულა იმისი
სიტოცხლე. ეს ავით მეოფობა იყო, ვგონებ მოწამლისაგან, მოქმე-
დება რამდენიც გამოქნდა ცოდვიდ შექნეც რადენისაჲ წდისა. —

მაჰმად სასტიკათ იტანებოდა, მსოფოდ სატკივარს იტანდა სა-
კრუნწლის სიმტკიცითა. ერთს დღეს იმ ტანჯუნწლობაში, უბანსა
რომ ასწიონ ჯ წაიღონ მეხეთში, სადაც საწინაართა თვისითა ჯ
სინანულითა ასწავლიდა იქ მოგროვილსა საღისსა • უკეთუ მე დამის-
ვია თქუნწგანი ვინმე სასტიკათ, ეუბნებოდა ისა: გაუშვი იმანაც იმი-
ნი სამაგიერო მე გადამანდვიკინოს; უკეთუ უნატიურად მოქცეულვარ
ვისმესთან, გაუშვი იმანაც მე უნატიურად მყოს, უკეთუ მე უწესოდ
ვისმესგან ფული წამირთმევი, მე მსათავარ ესლავე დაუბრუნო • ამ
სიტყუნწბით გაათავა იმან მოძღურობა ჯ დაწყო ღოცულობა. ღო-
ცვის გათავების შემდეგ, იმან ისევე განმეორებით უთხრა საღისსა
რასაც ეუბნებოდა. მაშინ ვიდაც უნლობსა ვაწმა წამოიძახა მალაღის
სმით, • უნდა მე მამცე სამი დრახმა • წინასწარმეტყველმან მაშინუწ
მისცა რაც სთხოვა, ჯ მადლობაც უთხრა, — იმან წამოსთქუა უმჯო-
ბესი არისო ვიყო დამნაშავედ აქა, ვიდრე საიქიოსა, — მერე გამოუც-
ხდა, რომ ღმერთმა ნება მამცა მე აღმოვირჩია ჩემთვის ანუ აქაუ-
რი, ანუ საიქიოს ცხოვრება, ჯ მე ვირჩიე საიქიოსი. დიდის მწუხარ-
ებით ყურს უგდებდნენ იმასა მართლმორწმუნეებლნი. მერმე მაჰმა-
და მისცა მათ შემდგომნი ბანებანი: თქუნწ უნდა ამოკუნწთოთ
უოკელი კერძთათაჲგანისცემობა არაბისტანში, არანდროს არ შეურა-
ცხუოდ ვინცა თავის სუბით მოვა ისლამისადმი ჯ დაუფარებლივ
უნდა იღოცოთ.

მეკვიდრენი მამრობითისა სიქისა არა ჭეუანდა მამადსა: ოთხი ვაჟი სადიდუისაგან ჭ ერთი ვაჟი მარიაძისაგან. (ეს იყო თერთმეტის ცოლთაგან ერთი) დანოსტენს სიემარწვილესი. თავის მეკვიდრეთ არაჟინ დანძინა იმან. — აღმორჩევა ხამს სარდარს შუა მისისა აბუბექირისა, ოძარისა ჭ ალიასი გაუძსელდათ. მეგრამ სმირად რომ ნიშნავდა თავის მოადგილედ ერთგულსა აბუბექირისა. მაჰმადი, აღრევე აძლედა ცხადვით გრძნობასა თუ ვინთჳს სურს მიცემად თავის მოადგილობისა.

13

სამის დღის წინად სიკუდილისა თჳხისა, უბძანა, რომ ახწიონ თჳთ ჭ წაიღონ ძეხითში ჭ სუსტის სმითა ჳერ კიდეკ ღოცულობდა. ციუების სიცხეში რომ იყო, მოითხოვა იმან სწერ ვაღამი, მისთჳს რომ, დასწეროს ჳასრი ასაღის თჳხის, როგორც თჳთონ უწოდებდა აღთქმისა. შოლოდ ამისთანა განსრასნჳ იმის მოასლებულს კაცებს კრწესათ დამცირება უურახნისა, რომელშიაც კწერა ყოველი სწავლებანი მაჰმადისა. იმთ ერთმანეთთან ბასი გასწიეს, არა ქნეს ის, რასაც ის თსოულობდა. ვაკავრებულმან ამისთანა წინააღმდეგობისათჳს, უოსრა მათ მაჰმადმა. არ არის რიგ იხსუბთთ წინაშე წინასწარმეტყუწლისა, ჭ უბძანა ეუწლავს რომ გარეთ ვავიდნენ. —

სიკუდილის წინად ბრძოლაში წამოიძისა მან: ლივდივარ, მივდივარ ზეცაში ძუოთთ ხემს ამხინაგუბთან! ის იწჳს საღისაზედა თავი მისი მისრწნესუელიყო თავის საეუწარღის აჳმის მუსლსედა იჳნისის 17 დღესა 632 წელსა, დაბადებითგან ხამოც ჭ სამის წლისა გარდაიცუდა.

ამბაკმა იმის გარდაცვალებიამან ძლიან შეაწუსა საღსი. ჰორწლად სრულებით არ უხდოდათ დავკრება მისი. ვითარცა დმერთი წმინდა არხი ღაზარაკობ დქენ საღსიში, რომ ის არ მაქუტღარა, მაგრამ მხეგხად მოხესი ჭ იეხოხი, შთავარდა სახუღაიეროს ხისარუღში ჭ ძლე დანრუნდების თავის მორწმუნეთა საღსთან. თჳთ ომარი კმუწრებოდა სიკუდილითა მათ, რომელნიც იტყვიან, რომ წინასწარმეტყუწლი აღარ არსებობს. შოლოდ კუთიღვანისგომან აბუბექირმა გადახწვიტა ეს ბასი. იმან უოსრა ოძარისა ჭ ყოველთა საღსთა ვრებულთა: ვის იაუწესსა სცემთ თქწსნ, მაჰმადსა თუ მაჰმადის დმერთისა? მაჰმადის დმერთსა უბასუხებდნენ მან. ის დმერთი ხაუკუნოდ ცხოვრებს აბუ-

გზისობასა, განუხსნდეთნის თავისუფლებასა სულსა, შემწყობას აძლე-
 კს განგრძობასა ამაოდ მორწმუნეობისა, ის ანუჭნებს უშუჭნებს
 სიტკბობასა, აღუგრძობსა ყოველსა სჯასა უუწინსკდა, სწავლის,
 რომ ერთი შესედელობა ქაბისა, უმეტეს სარგებლობას მოიტანს,
 ვიდრე მთელის წლის სინანულისა.

საღიფნი

ბრძანებლები, რომ მიფობდნენ შემდეგ მანქანისა, არაბების სასეშ-
 წიფთსკდა იწოდებოდნენ საღიფად, ესე იგი მოადგილედ ანუ ემი-
 რად (ალ-მოქინი) ესე იგი თავდათ მართლმორწმუნეობისა, არა-
 ვითარი კანონი შავიწრობდა მათს ნებასა, თვინიერ უუწინისა, ცო-
 მლითაც თანამდებ იფუნის ისინი დასელოვნებასა, & ის უუწინის ან-
 სხნელნიცა თუთუჭ იფუნის, იმათა ქქონდათ მნიშვნელობა მიფებისა
 & სამღედლოებისა; მაგრამ თუთ ოქში არ მიდიოდნენ, & მანდ-
 ლდნენ თავიანთ ვართ მიშდოლოთა, უმადესს მთავრობითის ვად-
 ებულებასა ისინი ანგარიშობდნენ ლოცულობასა; თავიანთ სიტკბო-
 მენითებში აწავალადნენ სასესა, წარმოიქმნდნენ წყევასა & კუთონ-
 ევასა, მისცემდნენ ბძანებასა თავის სარდლებსა. — დასწვისში ისინი ცხო-
 ვრობდნენ, ღირსებითა ყოვლის შარკივისციმისა თავდაზდად, მეფინაში,
 მეტიე მდიდრად & ჯარეფინლად დამსკში, იმ ქალაქში, რომელიც
 ვითქმული იყო მამინ აჭურ სამოთხეთა & ბოლოს ახალს შერე-
 ბულს მრავლს საფხიანს ბაღდადში, სცა ისინი დასელოვნდობდნენ
 სხუა & სხუა სწავლებასკდა.

1. აბუ-ბექირი

აბუ-ბექირის, მიაწია შარკივისციმადე თავისის შარკიანებითა, კეთ-
 ილმორწმუნეობითა & მართლმსჯეულებითა, დაამკვიდრა შინაგანმა
 შვილობიანობა არაბისციმისა & შეუდგა მანქანისაგან სანუჭნებს ანდ-
 ერძებსა, დაიწყო განგრძობა ქუჭუნების დაშეობისა, იმან გაგზავ-
 ნა ვარები სმარსეთში & სირიაში & იმათა ქქონდათ გამარჯულებ-
 ორივეს ქუჭუნებში, დამსკი იყო აღებული 634 წელსა —

როდესც გზავნიდა თავის ვართაშდოლსა იესიფს სირიაში

ახუბეჭირის მისე მს შედგომა დარბევა: «სუ დაიწყეს, რომ შენ ყოველგან იმყოფები წინაშე ღმერთისა. შენს ვარებთან სახწოართ მოიქეცი, მოიწვიე მძანი შენი რჩევისად და ყოველთვის მოიქეცი სამართლითა, მტერთან შესწმდრასკედ იყავ მსნედ და ნუგას დროს სურგს ნუ მოუბრუნებ. ოდესაც გაიმარჯვებია, — დასოგე მოსეგრეულნი, დოდაკარნი და ემარწვილნი. არას დროს არ დასტვა შიმშტის ხეობი, და ნუ დახწმად ყანებსა, ნუ წასადენ ნაყოფაებსა სკებსა და ნუ დასოგავი საქონელსა მომარტებულსა. მასკედ, რაც საჭაროებს მოიასოგეს, შენის ვარებისათვის გახმდომად. ეს მოცემული სატეუ და იქნების შენთვის სამართლი! შეიბრალე სამდგულონი, რომელთაც მოიბოებს სამართლის ადგილებზეა. და იმ ადგილებსაც ნუ შენობა. თუ იბოებს კარებსა კოთხილებს სწავლისადმი ემძაკას და თავის ქალღას მოხარულესა, იმისთანებს გაუჩივე თავი. დასოგე იხანი მასმდის, სანამ არ მიიღებს იხლამსა და არ მოგცემს სარებსა. —

2. ომარ

შემდეგ სატედილის ახუბეჭირისა. მიმკვიდრედ მჭმდისა შეიქნა მეორე სიმამრა მისა, ომარ. შეკუთვანებულნი საჭმეურ-აუბათის ფანატიზმითა, არასებეს მოასდინეს იმის დროს განსვცვიფრო დაფქინებანი, იმთ დაიბურეს დიდი ნაწილი სწარსეთისა და სომსეთისა, შალესტინს და იერუსალიმად თანა. ფინიკის ქალაქები, ტრიბოლი და ტირი, რომლითაც მოიბოებს ჩინებული ზღვის ძალა, და ალეებითა სიტოხისა გაათავეს დახერობა სირიისა. —

იერუსალიმის შარბარტქმს გამოუჩინდა, რომ მუ მამინ საჯახარებ ქალაქსა არასებეს, ოდესაც თხოთ სალითი გამოჩინდადებს იერუსალიმში და დაამტკიცებს შარობასა. რჩევა აღიასი და საკოთარმს თავის სურვილმს აღსრულებად კოთილამსხურებთი მკსაწრობა ქალაქსა შინა, საიდვანსა როგორც თქილამბა არას, რომ მამსადა იყო ატყინილი ცაში, შეკუთვანას სალითი აღსრულებად თხოვნისა შარბარტქმსა. უმრავლესნი სულსნი მართლმორწმუნებელისა, გამოძლოდნენ იმას მედინითვან იერუსალიმში. სულ ყუჭლანი იუქნენ შემოსილნი თავიანთ კარვის ტანისამოსითა, მოლოდ ომარი ყოველს ფერში იქცეოდ და თავდაბლად, სცმული უბრდლას ტანისამოსითა, აქლემის მ-

ტელისაგან, ის ივდა წითელს აქლემსედა, რომელსედაც ეკადა ორი ტუვის შარები—ერთში იყო სუნი, მეორეში ბრანჯა, ხის ტახა-კა & წელისათვს გუდა. საცა ღამე დაწებოდნენ & გზასედა მოასწეს-ნიდნენ, სალითი ატყედა ვიწლას ვანა ვან იუწიენ მასთან მოკ-ზაგონი & აუროსიბდა მათს სუფრასა, ლოცვითა & დარბებითა.— ბანაკად რომ იღვა იერუსალიმთან, ივდა ის ცარიელ მაწასედა უბ-რალა ვარკის ქეშა, იმან დაწმარდა შეინებულს სალხსა ქალაქისა დაიწეს ისთი სიცოცხლე & დიდ სულაგნება.—

აღების დროს იგივეების საცას ზონს ქალაქისა ალექსანდრიისა, ამ ცრე ხარდავის ომარისაგან მოაზოვა მდიდარი ბიბლია ჟეკა, რომელ-იცა იყო ხაუნჯი ძეწლებურის სწავლისა, იმან ჭკითას სალაგისა, თუ რაჟეოს იმოკელს ძეწლებურს წიგნებსა? სალითი უბანუსა: იმ წი გნებში, რომელთათვისცა შინ აღნიებ. უკოთუ დაწერილა არის ისა, რაც სწირაა ღუთის წიგნში (ეორანში) მამ ისინი მეტი ყოფილან & უკოთუ დაიწეს ისინი წინაღმდეგის მისსა & მამ ისინი საგნებელ არიან: მამსადამე, უბანე რომ სულ ერთიანად დასწონ. ეს ჩინებ-ული განახენი ამრეჟ დაბრმებულან დაზოგნილებით აღასრულა. იმ-ან უბანს სულ ის წიგნები ალექსანდრიის ბიბლიოკეისა დაუროგონ შებანაკებსა, რომელად ირატესებოდა მამან ალექსანდრიისში 4000.

& ექსსთესს ათობდნენ იმ აბანაკებსა ძვირფასის სამკვადროთა სიძესლისა.

ქეწმეგრდომთა უუწარდათ ომარი, ვითარცა მამა, იმის კეთილმისსუ-რებისათვს. მაგრამ მონამან მისმან, რომელსაც არ გაუგონა სათსო-გრად მისი, სასეუდილოდ დასწრა ისი, მამინ, როდესაც იღვა ის & ლოცვითა მადინის მქითში, სამის დღის შემდეგ ომარ გარ-დაიწვალა, 63 წლისა დაბადებისაგან, თერთმეტის წლის თავის მეოთხეშია.

4. ოსმან

ამრეს შემდეგ იყო ოსმან, ერთი ძეგმადის სამეთაგანი, ბედნი-ერი იყო ისა, ვითარცა იმის წინა შარკელა, მაგრამ ისიც არ დაწესა დაუუწესდრებელი. იმან განავრძელა ომარისაგან დაწეობილი ქეწების დაწეობილებანი. უფლებს მისი დაამტკიცეს: იეგბეტში

ემრეში, ხარაია მოვამ; მერმე დახურობილიყო კუნძულნი: კიბრია
 ხა ღროდობისა. — ხმარსეთის შეფობას დაუღო დასრულება. თვთ
 ო სმან კი არასდროს არ გასულიყო არაბისქანდამ, ჭ მოიპოვ
 ხა სოვადო სიმუღვილი თავის სიმუნწითა ჭ უხამართლეობითა. —
 შეჭერეს იმასედა შირობა ჭ აღრეულობის დროს, ის მოკლეს. იყო
 დბადესითგან 82 წლისა

აღოი

მამადის ასლო სათესხეთაგან აღარავინ დარჩობილ იყო, ჭ საღოფათ
 დანიმნეს კეთილ მორწმუნე აღია. იმის გამგებელობაში დაიწკეს შანი.
 განნი აღრეულებანი, რომელთაც ცოტ — ცოტა დააფურტურეს ეგვიპ-
 არაბისტანის შეფობისა, აქმა დედა მართლ მორწმუნეებლთა, მოუ-
 რიგებელ იყო აღიასი, შირუნლად უმღ და იმის დანიმუნსა საღოფ-
 ათა, მერმე დიდის გულს მოდგისებით ცდალობდა იმის გამოცმულ-
 ასა. იმან აქმალას სულმთელი საძეფო, ისქრდა მსარეს მოავასა, მო-
 დგილები ხირიასა, რომელიც ვარისზგან დანიმნულ იყო საღოფათ
 ჭ თვთონ აქმა გამოვიდა ლაშქრად აღიასედა. ეს ლაშქრობა იმის
 თვს გათავდა ძალიან უბედურად: აქმს ვარესი დამარცხდნენ ჭ თვ-
 თონაც ტყუნდ ჩავარდა, მხოლოდ აღია შტიოხსობით მოიქცა
 მასთან, ვითარცა მართლ მარწმუნებლებს დედა ხთან. მკრამ ბრძოლა
 ამით არგათავდა: მოავია შეერთდა ამრეხიას, მოადგილესთან იგი-
 შტისა; ქალაქნი წინაწარმეტყუნლისანი ძეკვა ჭ მედისა, ერგო იმასა
 მხოლოდ კუფისქალაქი დარჩა აღიას ერთგულთა. ის ვერ გადურნ
 თავის მტრებს: მესუთე წელიწადსედა თავის შეფობისა (660 წელსა)
 ის იყო მოკლული იმავე ყრილობისაგან, რომელმაც მოჭკლა ოსმან,
 ამაში დაიღუპა აღია კეთილშობილი, დიდსულეკანი, რომელიცა ჩასს
 იმისგან თქმულობაში

შეწესებამან აღის ცოლად შეიღისამან მოასდინა დიდი განხეთქილე
 ბა მამადიანთა შორის. მრავალნი ანობდნენ, რომ უფლება შემკვი-
 დრეობისა მხოლოდ ეკუთნოდა აღისა. ჭ აბუ-ბეჰირიან, ომში, ოსმანი
 ჭ სხუნანი მათნი მოადგილენი იუჩნენ უკანონო ბძანებლნი; კეთილ,
 მორწმუნეს აღიასა ისინი რიცხავდნენ წულეებულსა ჭ წმიდათ, ეს
 ერთგულნი აღის ხსდისანნი სეკუთარიც განურცულდნენ სმარსეთში

დ მიიღეს წოდება შიითისა, ასეთი წინააღმდეგნი არიან. სუნსება (ახმახლო) რომელაცა სწავლანი სუნისა სწამთ თანახმად ეუ სინსა, ესენი სწავლადნი თავით მუხითებში აღისა. დროებად ვერ დახმ-
ლია ეს ზარტებეა დ მტრობა მათ შორის აქმომდევნა არის. სწარ-
სთა ვითარცა შიითთა, აქეთ მოურთვეელი მტრობა ახმახლოსან
დ ეჭვლასთან, ვინც სწამთ ზირუქლნი სამნი ხალიფისა.

ჭარუნ — ალ — რაშიდი

ხალიფთაგან, რომელთაცა დამოინიჭეს თავიანთთვის ადგილი ხანსო-
ვრებლად ბაღდადა, წარსინებულ იყო ჭარუნ — ალ — რაშიდი; ის ეო-
ველთვის არის მამაცად გამოსახული არაბების ზღაპრებში. მმართუქ-
ლობა მისა, ირიცხუქსების ოქროს ხაუუქუქად არაბის ცასში, იმან გამო-
იარა თავის ვარითა ხელ მთელი ზატარა აზია დ ძალან დატანებით
ბერძნის იმპერატორს სარაკა დადო. სრულიადის დაპურობისათვის
აღმოსავლეთის იმპერიისა იმან ჭარუნა გაბეჯითი ჭარუნა, რომ და-
დს კარლთან. მთავართან დასავლეთის იმპერიისა შეკერას გაშირი,
ამისათვის გაგ სავსა იმა დიდს მეფესთან დესანსი, რომელთაცა ხსენთ
შორის ხანუქრათა მითრუქს იმან დამრეკავი ხათი, ეს ზარუქლი იყო
მაშინ ივერობაში, რასაკვირველია გაშირი არ შედგა; წინააღმდეგ მისა
დიდი კარლს დაეცემა იმან იმანში მეფეთა არაბებსკდა, მაგრამ
კიდევ ამისთანა წინააღმდეგ იმან იმანს დიდსა სეშიფურს ჭარუნსა ს-
ლიფის ჭარუნ — ალ — რაშიდისა.

ჭარუნ — ალ — რაშიდი ხაქებური იყო უმეტეს უფლისა, რათგანც მას
უუქარდა სწავლანი დ სელახსებანი, ამხთანც იმან გაცნობდა მო-
მეზავრობა ზღაპრში დ ვაჭრობა არაბებისა, გაახინა ქარსახები დ
მკოლება, ააქნა მრავალი ჩინებულნი ხასხლენი, ბაღნი დ წელი
გამოსაუქნით რუნი. — ვინა ხალიფისა იყო შეერილების ადგილი ეოველ
ნაირს სწავლულთა კანთა თვს. თვთ ჭარუნ — ალ — რაშიდი იღებ-
და დასაქუქსთა მშენი იერ მეტუქსლობასა, რათამცა მშენი იერ მეტუქს-
ლობა მიუცილებლად ხაჩარო იყო ხალიფისათვს, რომელიც ვაღდ-
ესულ იყო ხანოგადით აუხსნას ხადსა ეურანი. დამოიტებულად თა-
ვის ბედიებისა დახმნა იმან სწავლული დ თვის უფლად მტრძნობე-
ლი მალექა. მაგრამ მალექი უმიხობთც ახწავლიდა მქითში არაბების

ყმარწულებსა, ამინათვის იმან უთხრა, რომ არ გვაქვს დროება მოსვლად
 ღისა ხასხლეში საღიფისა ღ თუთონ ჭარუნ — აღ — რეშიდს შუქ-
 ღიან გამოგ წავსად თავისის შვიდებისა იმასთან მეჩითში. უმყობესია
 რომ მთავარი ემსახურებოდეს სწავლასა, ვიდრე სწავლა ემსახურებოდეს
 ბრძანებულსა, ეს მიუგზავნა ასბავი კეთილშობილმა სწავლულმა,
 მალექმა. საღიფი ამ მასუსხედ არ შეწუსთა ღ უბრძანა თავის შვილ-
 ებსა წასწუღად მეჩითში, სადაცა სწავლობდნენ ისინი ბრძენ მალექ-
 თან, ერთად სსწათამოროის არაბებთან უმეტეს შვიდობიანის წოდ-
 ბით.

კეთილნი დარბევბანი, ჟარებისადმი მიტეჟულნი ბირუჭღის საღი-
 ფის აბუბეჟინისაგან, დასოკეთ ყანები, ნაყოფიერნი ხენი ღ
 დასოცნა საქონლისა ესოდენ, რაოდენიცა რომ საჭიროება მოთხო-
 ვდეს ჟარების განკერძობისათჳს. ყოველთჳს არ აღასრულებდნენ
 არაბისტანში. ჭარუნ — აღ — რაშიდის დროსაც ეგრე იყო. — ერთხელ
 დედაკაცმან სასოკადოს წოდებისა, მივიდა საღიფთან ღ იჩივლა
 იმის ჟარებზედა, რომელთაც დიდი ზიანი მიეცათ იმის მინდვრე-
 ბისათჳს. — საღიფმა შეისმინა ყოველივე ხაჩიკარნი თავის ქუწმეკრდო-
 მთან, ცდილობდა მოასვენოს დედაკაცი ღ ჭკითხა; განა არ ითხო-
 ვს იმას ადგილნი ყურანისა, სადაც სწერია: როდესაც გადიან ღამ-
 ქარნი დიდის სემწიფებისა, ისინი ვაიუღიან სწორეთ. ეგრე
 სემწიფევე, უმასუსა დანაგრულმა დედაკაცმა; მაგრამ ყურანში ესეცა
 სწერია, რომ ღოსრდების საცხოვრებელი იმ შეუკებისა, რომელნიც
 ამართლებენ სიმრუდესა. ამ სარმა გადაწყნტლიდმა მასუსმა დააჟ-
 კრა საღიფი: თვინსლავ უბანა რომ რაც ვნება მისცემია იმ დედა-
 კაცსა ხუელ მისცენ.

ბრწეინულები დრონი საღიფისა.

ბაღდადი, მქენებულ იყო აღ — მანსურისაგან ღ იყო დიდათ გამმე-
 წნიერებული ჭარუნ — აღ — რაშიდისაგან. დასოცნება ამ დიდებულის
 ქალაქისა ესლაც ისტენება არაბების ზღაბრებში. ბაღდადში ყოფილა
 40,000. მეჩითი ღ ამტელაც სასოკადო აბანოები, 105 ხიდი,
 600, წყლის არხი, 400. წყლის წისქვილები, 4,000 ეკვაკანები ღ
 ამოტელაც ხაბაზების დუქნები, 100,000, ბაღი, ჩინებულნი ხასხს.

მადროვანსა, ხელითს ცისკას ქონდა შვიდი ესო ჯ 19,000 შამქ-
 ლუკისი შედგენდნენ იმს მსაურს მასამხაურეს. — ანაბული არსი-
 ტაბტურა ეუნდასკედ უხუდ იხუნსეოდან დაძვრებულს კამპეპსკედ,
 გრუქდის თაღუითა ჯ იგინად მიქსნიერ ადუკავის კარბსკედ
 რაძვლანდ უწადებენ გრუქდს თაღოვანს წესსკედ ასიკებულს. მძუმ-
 ნიერი იყო მესითი გარადუცხს სოცქ იყო იმისი შპს ქუტი. ჯ
 სიკასე 450. ქუტი. — ეს იყო შედგარი ცხობქის მადგომდს ცა
 ღქქითი ძეარითა მსრობისაჯან 150 შამქითა ჯ კასოქითა
 19-ი შარსის ადუკავის კრუმთა გადგომდი ოქროს ოქრტლუკითა
 ხადოცავის ადგილის შიღი იყო მქცობილი ოქროთა ჯ ვერცხლია
 თ; ჯ შიული შესონს ვანათლდებოდა ურიცხვის ჯ მარჯლის ძვირ-
 თვის ღამშ ებითა. — გორდის დღასარს სსსდე გრესდამით
 მც ესდა დქქუელი არის, მჯრამ გდუკ შშესიგოთ. სისეუქესა
 შესობის ედტა სსს. — ესოქითა დღასარსა, იუქენ ტკუთიგდისი
 მადროვანსი; ბადკანებდამ სხეობდა ვასსეირუქესი სსსესი
 გარუქნო თოვლანსი სიების წესრესკედა. ხელის კედება ატრულ-
 ქუქესი უთარცა არსი, ცქსის ვასსესიგოქესი სიკ სსსუ
 ღის თავის იურადუმის ქუქბითა, დაძვრებულს ხუნტებსკედ იყო-
 გამართული ვადურქები. ბადება იუქენს კეთადსუნ ოვანი, აბსთასა
 დიდ შქენიურება მთაბოქება იეგბტქმაც, სმარხეთიან ჯ დანდი
 შდინარის მხარეს, ხეცა იყოთების დედი. ვარ კადდსდე სსსენ
 არის დქქუელის ანაბების შესობებითა. —

არანსი სქებურნი იუქენს სწავლაში, იმთ ისწავლეს ბერძნული
 ეს, სიარტისეს იხსუქესანი ბერძნების მეურსლეებისა, ასტროლო-
 გებისა, ჯ სსსათა სწავლეთა, ვანართეს შკოლები, ობსერვატორი-
 ბი, დანიარტორები ხმიკურის გამოცდილებინათხ. მრავლანი გერმან-
 ნიანს სამდრედელოთატანა მადიდენს იმანიაში. რათმცა ასწავლან
 არაბიკანს. არაბთა შირქსლათ ვანართეს თავანთოთის აფთიექსი ჯ
 კანაბდენსი ჯ ანაბასკე ვანორქელეს აზოდ მორწმუნება, ვითამ-
 ტა რომ შედებების ბიედის სხუქება მთარსინან ვურანის წაკითხ-
 ვითა, ჯ ვანორქელეების ანგარამითა შეატყონ კაცის მოძაველი ბედი.
 არავლანი დქქესი არაბის ებითან, გამოვიდა იუქრობიულს ესეში,
 ვითარცა მუქელი ჯ, დდუქარა — ანგარამი უციფიროთ, მსოფლოდ ერ
 თის მასამხაისის სოქებითა, «ადუღლი» სეფართუთქინ შირიბი

ანდები ხარბადიქნენ მარტო ცხინვალისკენ რომელსაც უწოდებდნენ ცალა; მინორე & ხადირო, მაღაღის & დაბაღას. მინაქელისა და წერტილისა & სხვა მრავალნი. ამ ხანათ ისლამი გავიდა და თავისი კოალიტეტიდობათა უფლებათა იყრდნობით ქრისტიანეთს წაგდესკდა, მსგავსად ნავედურისა. შარშნად ექვეყნებოდა, რომ დასწრობს ხელუფლებას რაც მესწდებოდა გვანდ, მაგრამ მერე განიგო წყარულანსკედ & დასტოვა თავის შვილს შინა სახეჯით განმდგარი, რომლისგანაც აღმოცენდნენ მრავალნი.

თ. იოსებ არდუთისიკი-დოღდორულო.

რედაქციისგან

სწავნიდელს დროში ან თუ მარტო ქალები. კაცებაც კი მრავლ ეწეობინ მუხივასა, — რომელსაც სხუთთა შორის უკარავს უმანჯუხა კლანტი ხუჩნის ცხინვალშია. — რომელსაც კარავს რამი თსხელებს, კოსუნის გამკვირებელი, რომელსაც კეთილი რამ დათავება მოქალაქის გზა არეულ გაცხად, ისე მუხივის ხის დიდი ჯაგლეს აქის კეცობრიობასკად. რაც უნდა გავი ბორცუებით განმხივანებულ იყოს, რაც უნდა იმაში დამკვიდრებულ იყოს; ამამრცხვანება & მკლადურებში, მუხივის მშვენიერა ძელოდან ისე განმირახვად შორიქსნი. & გულს დაეძქადება. დაუბოღებს, რომ გრძობს და ის გაცი რადისაც რამ სეტიურს ძაღას & ძამართავს კეთილანსკენ. აქედან ხიანს რომ მუხივაცა ძველის კაცის გავიის განათლებასა & განუბორებს ბასა. — ის არის ძიხეხა, რომ თათქმას უცხო ქვეყნების უფლებს უწინახლან ბოღლას კეთილუღობით სოღეუ ასად — ასად ცხოველებს მუხივის მქსახებს, რომელსაცა დადის დაღტეებით მიიღებენ ამ ხავანსედ ასად ცნობასა, — სოგი ერთი განგებ მძისათეს იხარებს იმუქრახლებს, რომელსაც იბუქლებინს ამ უგარი ცნობები. ხაკურთი ვ მუხივის ურახლები ხომ რამდენი — გმირდის ვინ მოხთვლის, ხუნსნი ქვეყანაში ხაკურთულთმაც მუხივის ურთივლი მუხივის ფასი, უფრო მომატებით, რადგანაც ბუნებით უფრო მონი უგარულე სდხია ხაკურთისა & სანდურისა; ამიტვის ერის ხუნს მცნობთავან მუხივისა დაკვლავნიქსელს მივძროთ ისტორიით, რომ

საგვარდო დაჯავისმისათვის ამ სარგანსად და დაჯინობებდეს სოფელი ერთი იმის. რად აქამდინ ან ვიღათ და შერყობილია ანა დაჯინეს. ეს უმეტი იარაღი-ფაქის შიდა, ანის უმთავრესი მუშაკისა უფ. ი. ბუჩუკიანი, შინაველი შამოსდავანში წადავითისათ რიქსნის დასკრების მიმოსვლაებს რიქსნის მარაბის წიგნს შიასსებ მუშაკისა.— შერდგამში დაჯინობ, ზო მობოლის მუშაკის ის/ობისა, დასწვობითა და დასწვობითა აქამდ, თუ ამ/ობით დასწვობ მივართო უფ. ბუჩუკიანისა დას. — შინაველი შინაველი დიდად დასწვობ შერდგამ, რომელ მიიღებენ ქართული მიმოსვლისი ბურჯისის შობისა. ამის შერდგამს დასწვობ: უფ. ბუჩუკიანი: შინაველი-ფაქის სარგანს წიგნად დასწვობ/ობისა. თუ ამ სწავლობათ მუშაკისა. ანა იგი დასწვობ თს/ობებს მუშაკისა ნობობით. რომ მსწავლობათ ანა დასწვობის მსწავლის შერდგამს დასწვობ ისწავლის დასწვობ თობ/ობისათვის. ასეა ამის თობისა უ. ბურჯისანი. რად ანა ამ წიგნის დასწვობის სარგანს მარაბის, რომელს მობოლისა სარგანს იქონის. ანა მუშაკისათვის ანა იმის სწავლობათ-ობით. უფ. ბურჯისის სწავლის. ანა შერდგამით მიიღებენ წიგნის იქნება დასწვობათ სარგანს რიქსნის. სოფელი სარგანს ქართლისა დასწვობ. — ან აქამდ შერდგამით, რიქსნ ქართულია რომელი სურათი აქამდ მუშაკის სწავლისა. და რომელ მიიღებენ თუ ამ სარგანს დასწვობის რიქსნში სარგანებს. — რად ა.

«რიქსნის მიმოსვლით მოსწავლე გაემშვიდებ. რომ შერდგამის. რიქსნისათ დასწვობათისა უფ. ბურჯისის მიმოსვლით ქართულია სარგანის მუშაკისა. თუ უფ. ბურჯის დასწვობს ანა დასწვობ დობიდა. ამ რიქსნის თობისა დასწვობ დასწვობ უმთავრესობით. მაგანამ ეს დასწვობ მოგასწავლოთ შინაველი. რომ მუშაკი ბელაქსებს შერდგამს იმის დასწვობს გობისათვის. აქამდ იმდინ სსწვობ და სსწვობ მსწვობ. რომ უნდა რიქსნით დასწვობ იმის თაჲ და, შინაველი მიმდინებობს.

მითელს სმელეთსუდ მწავალი სარგანის იარაღი უფ. ბურჯის დასწვობს ანის. — რიქსნ უნდა დასწვობს სარგანთ ანა იმ სარგანის იარაღსუდ, რომელსა დასწვობს გარდასკადი მწავალი კლავებს და, რომელიცა მიღწევას ანა დასწვობ სინსუდ.

აქ არ მინდა გამოვიყვი დასწვობით სარგანის სსწვობ და სსწვობ გობს სსწვობ, ეს სსწვობ იმისათა სსწვობ, რომელიცა კეუთის კლავებს.

მალა სწავლასა, — მხოლოდ შევესება მუხის ესტრუქურის მისმენ-
ლობასა, — ამისათვის, რომ ყოველი ნაწილი მუხისა იხუთი მისს-
იდავის, თავს შეუძამებს ყოველს ისტორიკოსს, რომელიცა თუ
დაწვლილებით განსჯას გამოკედა, თავის დღეში ვერ მიახლოვდება
ზღვის კიდეს — ერთი მხოლოდ მელოდიის და გამომინის ისტორია
მისსურებენ კალმად, კედლები აღწერო ქვეყნის შექმნილად აქამომ-
დე. ან როგორის შემთხვევით მოუგონია კაცს ხაკრავი, ან როგორ
მოხუდა ამ სილანდელს დროს ისრულეში. ბოლ ხ შეკავარდება ყო-
ველ კერძობის მხრის მუხიყურს თხუბასა და იმის ხაკეთებსა ერთ-
მანეთში.

მართლად, მუხიკას, რომელიცა უნდა აღიწეროს ისტორიკოსის
რიგით და წესით, უნდა უფურცდეთ ოთხის მხრით. ყოველი შესე-
დობა წარმოგვიდგინოს სრულებით სხვა ხაკეს, წინააღმდეგს მუხისას.
თვითოველს მხარეს გაკანონო ციხერის მკითხველებს, რა არის შე-
კრეონ, რომ იმათა აქმით თავისი განსაზღვრული ხამსღმარი, მამა-
ხადამე თავისი ისტორიაცა.

ყოველი ხალხი გაკეთდა, განვითარდა და წინ წავიდა, თავის გარ-
ეშემო მყოფ ბუნებას და ადგილმდგომარეობის მიხედვით. ყოველი
ხალხის სასიეთობა გამოითქმებოდა ხალხსა გალობითგან ანუ მე-
ლოდიებითგან, ამისათვის ყოველს ხალხს, ყოველ ჯინშს აქმს თავისი
ხამსობლა სიმღერები, შეთავსებული ხამსობლას ხანათობთან, იმის
ისტორიულ სკესთან. აი ერთი მხარე, რომლით უნდა უფურცოს კაც-
მა მუხიკასა; აი პირველი წერტილი, რომლით შეიძლება შესედოს
კაცმა მუხიკასა; ამას აქმს თავისი განსაზღვრული გორიზონტი. ის-
ტორია ხალხსა მუხიკისა სრულებით არ ექნებაშება მუხიკის ის-
ტორიასა. ყოველს ხალხსა, როგორც თვითოველს კაცსა, უჭკვლად
აქმს ორი თვისებითი დამოკიდებულება, ერთი მუხის წინააღმდეგე:
ეს დამოკიდებულება არის ღმთისადმი, ესე იგი ხარწმუნობითი,
და დამოკიდებულება კაცთადმი, რომელსაც უწოდებთ ხაკრო დამოკი-
დებულებას. აქედან წარმოდგება ორ გვარი მუხიკის თვისება: ხარწმ-
უნობრივი და ხაკრო, რომელიცა ერთი მუხისხაკან შორს არიან
თავისი მიმართულებით და ახრით, მამახადამე მათ უჭირავთ თავი-
ანთი ხაკეთარი მიჯნა, რომელშიაც გამოისტება ისტორია ხაკრონი,
ყოველს ამ ისტორიულს გამოსატულებასა აქმს თავისი განყოფი-

დებს. სჯდითად ზედით სჯერ. ერთი იმის ნაწილთაჲსი შეიცავ-
 დრანს: ციფურს მუციკას: ანუ ოქერსსა. — ედევ არის მეთხე მუხ-
 იკის ქარი, რომელსაც უწოდებენ ხაშისო მუციკას. უკეთუ ოძე-
 ლიმე ხაშისოთ აღტორის ანუ ოქერსა, ეს სრულდება რომელსამე ად-
 გილს, მაკალითად თეატრში & სჯამოდ მრავალ რიცხს შეკრებულე-
 ბში, მისი მხატვრე იმ ოქერსსა. ერთის ხეარვის იარაღის ხაშის-
 თით & ერთის ზირის მოქმედებით, შეადგენს ზეტოვე მუციკადურს
 კელთახსსა. ამისათვის არის რომ შეხედებით სოლმე მრავალს ნიჭ-
 იერო წამომადგენელი, თუთაუულს ხეარვის იარაღსსა, მადლის
 ტალხის მქონეთ ვარტულისა, მომდერად კრთ & ქლო, უ-
 რცხვი სის & სხვა გარეობების მქონეთ. ყვეს ესენი ემხისა-
 მბიან მუციკადურს გარეობას, მაშინდამე იმის აღტორისაცა. ი-
 მოსიკხედება მუციკის აღტორისა: ხოლო რუსეთს, ხაშისულს
 ქვესის ხეარვე, რომელსაც არის ხმელეთს მუქქული ნაწილი &
 რომელს ხამხუარნი თან & თან უფრო იქვეს გასხედ, იმ ხეარვე-
 რად, რომელსაცაც სჯობებენ ასობით სხვა & სხვა ჯურს ხაშისი
 სის & სხვა ჯინსისანი, ეოვეს ამ ხაშის აქეთ თავისი ხამდერება,
 თუთათი სჯარვი იარაღი, თუთათი სიჭი. ან თუ შექმდო არ
 თუთ ეს ხაშის სოკა, განსმართო ვარტუ უნდა ქვესის ხაშის,
 & ჯერ სჯუთარვი მოკლადარავთ ამით მუციკადურს თვისებასედ.
 მტონის მხამდებელი თუთს, მოკლადარავთ ამ ხაშისედ, რუსეთს
 სჯუთარი შრამს. შემდგომს მრთულს ქვესის მუციკის აღტორისა.
 იმ მოწყალეო კელმთივეო დწივრს ამ ნაწილებისა, რომელს ნაწილებსედ:
 დვიფუბ ლანარსი რაც რავით, რადვანც თქვესც დამუწოქებით
 ამხედ, რომ ამ ხაშისსედ ლანარვი მთელ შირს მთვს, შეადგენს
 მრავალს ტომებს, & ცხიკარში ეოვეს სომქრმაც რომ იბუქდე-
 ბოდეს იათი გერდო. რადვანც ქვდიადს მოუნდებით ეურსადმი
 ბუქ დან & ამით რომარ შებერდეს იქვესი მცისიუდო, კვდები მ-
 ვილანარვი მოკლედ & უბადო დწილილებს არ გამოუდევ
 კვდები თვითუულს თქვესის ცხიკარის სომქრს არ მოკვლო სხადას-
 აღი აღტორიული ცნობა მუციკისა, სხვა მოკვართმევთ ხაშისვეთულ
 ცხიკარის მკითხველთათვის, ზირვეს ხემს მუციკის აღტორიულს
 სტატისსა, ხედვაც დევქრე მუციკის აღტორისა & იმისი მამდისარე-
 რის: ვარქის მოქმედება ქვესისსედ.

... დწილილებს არ გამოუდევ კვდები თვითუულს თქვესის ცხიკარის სომქრს არ მოკვლო სხადას-
 აღი აღტორიული ცნობა მუციკისა, სხვა მოკვართმევთ ხაშისვეთულ
 ცხიკარის მკითხველთათვის, ზირვეს ხემს მუციკის აღტორიულს
 სტატისსა, ხედვაც დევქრე მუციკის აღტორისა & იმისი მამდისარე-
 რის: ვარქის მოქმედება ქვესისსედ.

იურკევინი.

ფსიქსის სეზონი.

სეზონი ესე ტუბილ ხასილკული
გაკვასის მთადგან დაბლა ეშევა;
მისი მდინარე ჭ მისი ველი —
მეტად საამოდ მოიფისება!

აქაიქ ჭალა ჯურიდის მუნის,
მათ მოწის ველია დაცემულია
მარქმად მთესილან მრავალკვარ ხისხლან,
სად უსურეთა ტუვიან გუღუა.

აქ ხასილკულია გაკვასის შვილნი:
ზამქსელნი — მტერნი მტრისათვის
ღ მოაქვრისათვის გუღითა შვილნი,
თავდადებულნი მამულისათვის.

მარამ სწორშია იმთავრე ბედი,
ხასილკული მათი ცაქმებულა
ღ თუ ქიანათ რამე იქელა
იტირა მათთვის გამტყუნებულა!

ღ ხად ზამქსთ უნავრდნიათ
მკლავით მტარებლით თავისუფალთ,
იქ ესლან ველან გაუსხარნიათ
რათაჲკარნიის ფრთითა დანთქმულთ.

განქრა მათა დრო მათ თვს დრო ტუბილი,
რას სტანციება უმხრებათა
ღ მათის მიმით ბევრთ ტუბილა მილი
არც დეუ. არც ლამე არ ქიანებათ.

კუბანის გავლენ სწორნი სტანციის
დარცმან ჭ უკიანათ,
ღ რა გუბანდნეს შკალეს ჭ ცოდებს,
შეკრულ დედამა უკიანებათ.

ესლან სხვა არის. მათი სოფლები —

ნახოვლანებად გადამქრულან;
 ჭ აბაქსნი მათა მოვლობელები
 შავის წიღის იქით გადამსვეწილან,
 თითქმის ძლივსა სცნობს თვალი მგზავრისა
 მათ ნახადგომრებს. ახსრებულებს;
 ჭხედებს დობებს იქ მიმოყრილებს.
 აღარსად ხასლი, არცსმაურობა
 კამაათისა არსათ იხმის;
 ასე წამლილა აქაურობა,
 რომ ფუჭად ქმინილა ყოველი თუთქმის
 ჭ მათვს თქმულა: თუ ბედს ხიმწარე
 ბედნიერმთვს მოჴვლენია,
 უძვობენია მინთვს ხამარე,
 რადგანც ერთი დრო არ შერჩენია!...